מגנזי המלך

פרשת בא תשפ"ב לפ"ק
| גליון כ"ח |

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

מרן הגה"ק העצי חיים זי"ע

יומא דהילולא קדישא ו' שבט

רבינו: דער זיידע ז"ל, נאך בחייו פונעם קדושת יו"ט האט ער אים אויפגענומען פאר רב, צוויי יאר פריער פאר ער איז נסתלק געווארן האט ער אים אויפגענומען, דער קדושת יו"ט האט שוין נישט געוואלט מער פסקענען קיין שאלות, און ער האט מער נישט געוואלט אים רופן ביים נאמען, אלץ געזאגט 'מ'זאל גיין צום רב'.

ס'איז דא א תשובה אין עצי חיים (שו"ת חלק או"ח סימן א') די ערשטע תשובה, ס'איז געשריבן צום קאשויער רב רבי שאול בראך, ער האט אנגעפרעגט א שאלה דעם זיידן דער קדושת יו"ט, און דער זיידע דער עצי חיים ענטפערט נאך בחייו פונעם קדושת יו"ט, ער שרייבט אז דער טאטע האט אים געהייסן ענטפערן. און דאס איז נאך געשריבן בחייו פונעם קדושת יו"ט.[1]

ער האט אים אויך מיטגענומען ווען ער איז געפארן צו אסיפות הרבנים קיין פעסט.

---

1 ולחיבת הקודש נביא כאן העתק מתוך תשובה הנ"ל.

כבוד ידידי ההו"נ וכו' מו"ה **שאול בראך** נ"י אבדק"ק מאניד וכעת הגאון המפורסם אבדק"ק קאשוי יע"א.

יקרת מכתבו הגיע ליד כ"ק אאמו"ר שליט"א במועדו ומאפס הפנאי ורבו טרדותיו אותיותיו נקנית לי במסירה לעיין בדבריו ולהשיבו ע"ד שאלתו באיש אחד שפרנסתו היא שצריך להיות בבית גבר כל היום והוא פנוי שם לעסוק בתורה אמנם בחדר זה יש צורות וצלמים ושאל לישאל האיש אם יכול להביא שם כפרים וללמוד כדי שלא יתבטל כל היום מללמוד תורה.

*

דער זיידע ז"ל דער עצי חיים איז געווען א געוואלדיגער מתמיד, ער איז געשלאפן נאר צוויי שעה אינעם מעת לעת. ער איז טאקע נישט געזונט געווען, ער האט נישט געהאט קיין געזונטן גוף, און דער דאקטער האט אים געזאגט אז ער שלאפט צו ווייניג, ער האט געהייסן אז ער זאל זיך אינמיטן טאג אראפ לייגן, אבער ער האט נישט געקענט שלאפן, און ווייל דער דאקטער האט געהייסן זיך אראפ לייגן האט ער זיך אראפ געלייגט אויף אויף אזא קאוטש נישט מער ווי אויף אפאר מינוט, אבער ער איז נישט געשלאפן.

ער איז געווען זייער א מסודר'דיגער און זייער א פונקטליכער מענטש, ס'איז געווען ביי אים אויסגערעכנט יעדע מינוט פון טאג, ער איז אריין געקומען אין ביהמ"ד צו שחרית ניין אזייגער, פונקטליך איז ער אריין געקומען צום דאוונען, יעדן טאג, פארגעלערנט דעם שיעור פאר די בחורים אויפ'ן צייט, אלעס איז געגאנגען אויפ'ן זייגער פונקטליך.

*

ווען ער איז נאך געווען א יונגערמאן און ער האט זיך געטראפן מיט די גרויסע רבנים, זענען זיי אלע נתפעל געווארן, זיי זענען ארויס פון התפעלות פון אים, מ'האט זייער געערעדט פון זיין גדלות אין תורה, הרב דושינסקיא ז"ל (הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא גאב"ד עיה"ק ירושלים ת"ו) איז געקומען ווערן רב חוסט, ער איז געקומען פון גאלאנטא, גאלאנטא איז אויבערלאנד, און ער האט נישט געקענט קיין רבי'ס, ער איז דאך געווען א אויבערלענדער רב איז ער איז געקומען קיין חוסט, און אין חוסט איז געווען חסידים, דאס איז אין מאראמאריש, און דער זיידע ז"ל איז אדורך געפארן חוסט, און ער איז געבליבן נעכטיגן אויף א נאכט אין חוסט, א לינת לילה האט מען עס גערופן, איז ער געגאנגען באזוכן דעם נייעם רב, און ס'האט זיך נישט געמאכט עפעס קיין שמועס, אזוי זענען דארט געווען חסידי'שע אידן אין חוסט, און מ'האט געשמועסט, און ער איז צוריק געקומען אפגעבן דעם באזוך, און דארט האט זיך יא געמאכט א שמועס אין לערנען, און ס'האט זיך לאנג פארצויגן אז ער האט פארשפעטיגט די באהן, ער האט דאך געדארפט פארן מיט די באהן, אבער ס'האט זיך אזוי פארצויגן אז למעשה האט ער פארשפעטיגט די באהן, ווען ער איז אוועק געגאנגען איז הרב דושינסקיא געווען אינגאנצן צוטומלט, האט ער געזאגט – ער האט געדעדט אזוי אויבערלענדיש – 'ער האט נישט געוואוסט אז חסידים קאנען אויך וואר לערנען...'.

*

ער פלעגט זיין מסודר מיט א צייט ווען ער האט געלערנט און ווען ער האט געשריבן, ער האט אסאך חידושים געשריבן און אויף אסאך מסכתות, כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל ער האט אמאל געזאגט פאר איינעם, דא איז געווען ר' אלי' טייטלבוים (הרב ר' אלי' בצלאל בן הגה"צ רבי זלמן לייב מטעטש-באניא ז"ל) – ר' משה פאלקאוויטש האט אים נאך געקענט – זיין פאטער האט געהייסן רבי זלמן לייב, ער איז געוואוינט אין באניע, און ער איז געווען ביים זיידן און ער האט געדעדט פון עפעס אן ענין, ס'איז געווען עפעס א עסק דארט אין די משפחה, ער איז געווען א טעטש'ער אייניקל, און ער האט פארציילט וואס

יו"ל ע"י מערכת "משולחן מלכים" ד'סאטמאר ב"ב
כל הזכויות שמורות ©

ס׳איז פארגעגאנגן דארט אין די משפחה, און דער זיידע נעמט ארויס די פאפיר וואס ער האט געהאט צו שרייבן זיינע חידושים און ער שרייבט, האט ער אויפגעהערט צו רעדן. זאגט דער זיידע ז״ל, ׳נו זאג וואס דו האסט געוואלט זאגן׳, זאגט ער ׳דער רבי שרייבט דאך׳, האט אים דער זיידע געזאגט ׳דו זאג נאר׳, און דער זיידע האט געשריבן און ער האט געריידט און דער זיידע האט אים אזוי שרייבנ׳דיג אויף אלעם משיב געווען, האט דער זיידע ז״ל אים געזאגט ׳דער מח לויפט מיר צו שנעל, וועז דו רעדסט צו מיר ביזסטו מיר מצמצם דעם מח׳, במילא העלפט עס אים צום שרייבן, אזוי איז געווען, ער האט געריידט מיט מענטשן און געשריבן חידושי תורה.[2]

ער האט אפגעשריבן זייער אסאך חידושים, און ווען ס׳איז פארברענט געווארן דאס גאנצע הויז, זענען ליידער פארברענט געווארן די אלע כתבים.

*

ער האט פארגעלערנט אין די ישיבה יעדן טאג.

ער האט געזמט פאר א חכם, דאס אז ער האט געהייסן א תלמיד חכם עצום דאס איז איין זאך, אבער ער איז אויך געווען באוואוסט אז ער איז געווען א חכם מחוכם, דער טאטע ז״ל האט מיר אמאל געזאגט, דער באטור׳ער רב רבי נפתלי (הגה״צ רבי נפתלי בן הגה״צ רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים ז״ל אבדק״ק וואלאווע בעל היטב איטיב הדב״נ וב״א של מרן הייטב לב ז״ל), ער האט געהייסן א קלוגער איד, דער באטורער רב האט אמאל געזאגט פארן טאטן ז״ל, ׳איך היים טאקע א חכם, אבער ס׳קומט נישט צו דיין טאטן׳ס (מרן העצי חיים) חכמה׳, ערשט א טאג שפעטער האב איך פארשטאנען וועז ער האט מיר עפעס געזאגט א טג פריער, אזוי האט דער באטור׳ער רב געזאגט,

2 וז״ל של בנו הגה״צ מהרי״י אבד״ק סיגוט הי״ד וצ״ל בהקדמתו על שו״ת עצי חיים: גם זאת היתה לפלא, כי כאשר באו לפניו לשאול ממנו עצה ותושי׳, כאשר ישאל איש בדבר אלקים חיים, הי׳ העט והקולמס בידו האחת וכתב בה פרי עשתונותיו בפלפל וסברא, ובידו השני הראה במחוג את חוות דעתי הזכה הטהורה בדבר שנשאל ממנו, ולהרואה הי׳ נראה כאילו משתמש בשתי חושים, בחוש האחד השיב בדברי תורה ובחוש השני הי׳ שפתותיו ברור מללו על דבר העצה שנשאל עליו, ועבד עבודתו בכפליים, פעל לחוסים בו נגד בני אדם בחיי שעה ובאותו שעה עבד בו עבודתו ועשה לנשמתו אשר חנן ה׳ אותו בחיי עולם, והיום נחשב לו כשני ימים וכו׳, עכ״ל.

וכן דיבר בקדשו מרן רביה״ק בעל ברך משה ז״ל בתוך דברות קודש חנוכה תשנ״ה וז״ל: ״ער (אביו הק׳) האט נישט מסיח געווען פון לימוד התורה אפילו איין רגע, ער האט געקענט רעדן מיט איינעם און שמועסן, און בשעת מעשה טראכטן פון לערנען…ער האט געהאט צווי מוחות…

ער האט גע׳שמ׳ט פאר א קלוגער איד, ער האט גע׳שמ׳ט פאר א גרויסן חכם.

*

ער איז געווען א יונגער מענטש און ער איז געווען א גרויסער רב און מ׳האט אים שוין אנגעפרעגט עגונה שאלות, ס׳איז דא אין שו״ת עצי חיים אסאך עגונה שאלות וואס מ׳האט אים געפרעגט, ער האט געהאט א מורא׳דיגן זכרון, און ער האט נישט פארשטאנען ווי אזוי א צווייטער געדענקט נישט, ער פלעגט זאגן ׳מחבר אין רמ״א נישט צו געדענקן מיטן לשון ווי קען דאס זיין?׳, ער פארשטייט דאס נישט, ׳וואס הייסט ער געדענקט נישט, מחבר אין רמ״א נישט צו געדענקען ביים לשון?׳, ער איז ממש געווען א בור סיד שאינו מאבד טיפה,[3] וואס מענטשן האבן מיט אים געריידט האט ער יארן שפעטער געדענקט.

אין אונגארין איז געווען א חשובער רב וואס האט געמאכט דעם ספר פני מבין, ער האט געהייסן רבי נתנאל פריעד, פון די כהנים, (ה״ה הגאון הצדיק רבי נתנאל הכהן פריעד ז״ל אבדק״ק אוויואראש, נפטר ד׳ אלול תרע״ו לפ״ק) ער איז געווען א חריף, א שטארקער מפלפל, אין די ישיבות איז זייער אהנגענומען, ס׳האט שיינע פשעטלעך, ער איז געווען אמאל אויף א באזוך אין סיגוט ביים זיידן, און ער האט אים געזאגט עפעס א חידוש, האט אים דער זיידע געזאגט, פאר פופצן יאר צוריק זענט איר געווען דא ביים טאטן ביים קדושת יו״ט, און איר האט דאס דעמאלט׳ס געזאגט פארן טאטן, און איך בין געשטאנען דערבי, כ׳האב מיך נישט אנגערופן ווייל ס׳פאסט נישט בפניו וועז דער טאטע איז דא געווען, אבער כ׳וועל אייך זאגן וואס ס׳איז מיר שווער געווען דעמאלט׳ס אויף דעם, און דער פני מבין האט דאס שטארק מפליא געווען און זיי האבן זיך אריינגעלאזט אין א שמועס און מ׳האט זיך מפלפל געווען אין דעם ענין. עכ״פ אזוי האט ער אסאך מאל דערמאנט געניו וואס מענטשן האבן געזאגט, יארן שפעטער וועז מ׳האט זיך נאכאמאל

3 עיי״ בס׳ אמרי דבש (בשם הגאון רבי נפתלי הירצקא פריעדמאן ז״ל אבדק״ק אלאסי) שרביה״ק בעל הדבר״ י אמר על אחיו הק׳ שלא הי׳ שייך אצלו ענין השכחה. כי כל מה שראו עיניו, לא סרו מזכרונו לעולם. וכן היתה כח הזכרון שלו שזכר כל דבר איה מקומו, והיה יכול לומר על כל דבר הדף המדויק אשר בו כתוב ענין זו, ובאיזה סימן או סעיף קטן מוזכר הלכה זו. וכה אמר מרן רביה״ק ז״ל פע״א לכ״ק הגאון הגדול בעל שבט הלוי ז״ל כשהיה אצל ה׳סוגיא שיעור׳ של מרן רבינו ז״ל בהישיבה, ובתוך פלפול ביניהם כדרכה של תורה, התנצל רבינו ז״ל בגודל ענוותנותו ואמר: ״ביי מיין ברודער דער עצי חיים ז״ל האט דאס נישט פאסירט, ער האט געהאט א זכרון נפלא, איך בין א גרויסער טרוד מוז איך נאכקוקן״.

ער האט געזאגט וואס מ׳האט אים געזאגט, יאר פריער, אלעס וואס מ׳האט אים געזאגט.

ער האט זיך געטראפן מיטן מונקאטשער רב (כ״ק בעל מנחת אלעזר ז״ל), און דער מונקאטשער רב האט אים געפרעגט עפעס א קשיא, האט ער אים געזאגט א תירוץ, האט אים דער מונקאטשער רב געזאגט ׳ס׳איז נישט אייער תירוץ׳, האט ער אים געזאגט ׳ס׳איז נישט אייער קשיא...׳, די מעשה איז געווען אז דער מונקאטשער רב האט געהאט אסאך ספרים, און ער האט געהאט עפעס א פריערדיגע ספר עפעס א יקר המציאות וואס איז נישט געווען צו באקומען, דארט איז געווען געדריקט די קשיא, האט אים דער זיידע געזאגט, אמת אז ער האט נישט דעם ספר, נאר וועז ער איז געווען א יונגערמאן און ער האט נאך געווארטן אין טורנא[4] ביים שוער איז געווען דארט א ספרים סוחר, און יענער האט געהאט דעם ספר, דער זיידע האט נישט געהאט דעמאלט׳ס קיין געלט צו קויפן דעם ספר, ער איז געווען א יונגערמאן, האט ער געבעטן רשות מעיין צו זיין אינעם ספר, ער האט געבלעטערט אין דעם ספר, האט ער דעמאלט׳ס געזעהן דעם קשיא מיט דעם תירוץ, במילא האט ער געדענקט צו זאגן...

*

אין עצי חיים איז דא א אינטערעסאנטער בריוו געדרוקט צום ריסקאווער רב (שו״ת עצי חיים חלק אהע״ז סימן כ״א). די מעשה איז געווען אזוי, דער עצי חיים איז געווען אויף שבת אין ביסטריץ, פרייטאג צונאכט׳ס נאכ׳ן טיש, ס׳איז געווען די פירות טיש, מ׳האט עס געזופן ׳דער אויבער טיש׳ אזוי האט מען עס געזופן אין סיגוט, און מ׳האט געזונגען אז ביום השביעי נחת, דער זיידע איז געזיצן אויפן פלאץ און דער עולם האט געטאנצט, און דער ריסקאווער האט זיך צוגעזעצט צום זיידן, און ער האט אים געזאגט עפעס א חידוש, און דער זיידע האט געקוקט אזוי אויפן עולם ווי אזוי דער עולם טאנצט, און דער ריסקאווער רב זאגט אים אזוי זיצענדיג דארט דעם חידוש, דער זיידע האט אים נישט געענטפערט, ממילא האט ער נישט געוואוסט צי דער זיידע האט יא מיטגעהאלטן צי ער האט נישט מיטגעהאלטן, ער האט נישט דערקענט אויף אים, און ער האט נישט געענדיגט דעם שמועס.

ערשט פינעף יאר שפעטער האט אים דער ריסקאווער רב אפגעשריבן א בריוו איבער א דבר הלכה, און אין בריוו שרייבט ער אים דעם חידוש,

4 הרה״ק רבי שלום אליעזר׳ל מראצפערט ז״ל שהי׳ דר בק״ק טורנא יצ״ו עוד לפני בואו לגור בעיר ראצפערט

כל הזכויות שמורות ©

איז דא געדרוקט אין עצי חיים, וואו ער ענטפערט אים, דאס וואס דו שרייבסט מיר די קשיא, דכירנא פאר פינעף יאר צוריק ווען איך בין געווען אין ביסטריץ אויף שבת האסטו מיר דאס געזאגט, און אויף דעם זאגט ער אים ער זאל מעיין זיין דארט און דארט..., בשעת מעשה האט ער נישט געווארטעט צי ער הערט אים אויס צי ער הערט אים נישט אויס, האט ער עס נישט געענדיקט און דא האט ער געדענקט פונקטליך ווען און וואס ער האט אים געזאגט. ס׳איז געדרוקט אין עצי חיים דער בריוו...[5]

*

דער זיידע האט געלייגט תפילין יעדן אינדערפרי, אין שטוב ווען ער האט געליינט קריאת שמע של שחרית גאנץ פרי האט ער געהאט קליינע תפילין, צוויי פאר תפילין, רש״י מיט רבינו תם אויפאמאל, מיט דעם האט ער געליינט קריאת שמע אינדערפרי. דאס איז געווען דעם קדושת יו״ט ס׳תפילין, דער פעטער ז״ל האט געזאגט ער׳ירש׳נט די געהעריגע תפילין וואס דער קדושת יו״ט האט געוצט צום דאווענען, און דער זיידע ז״ל האט געזאגט ער׳ירש׳נט די קליינע תפילין.

א׳ הנוכחים: וואו ליגט דאס היינט?

רבינו: ס׳איז געבליבן דארט אין סיגוט, און ס׳איז ליידער פארברענט געווארן... די דייטשן האבן אלעס אונטער געצינדן, ס׳איז געווען דאס הויז און דאס ביהמ״ד, די דייטשן האבן אלעס אונטער געצינדן, ס׳איז גארנישט געבליבן.

---

5 ולחיבת הקודש נביא כאן העתק מתוך מכתב הנ״ל.

(סמסמ מכמצ מכיק מרן זי״ע סכ׳ לסצ סכיל) צ״פ. נ׳ ומכל מכפ״ו לפ״ק סינוע יליו.

כבוד ידי״נ סס״ג סמכי״ק ובקי במלכי״ם מוהר״ר בנוס כמ״ת מו״ס אברהם שלמה כ״ץ כי׳ מצד״ק ליקקעוות יע״א.

למצמ״ס, ע״ד סמחנס [סכים] בענין עגונא, סכס בצמ למצמ סכיכותי לי סלכך ליקמ לוויתן מז סניע מכמצו והכמתיו מז מידי ומאמ מצאתי לביתי מוויתן כסכמ ממכי להסניבו, ומסמ כמאמ סניעתו מכמצו סכיית לין סמכאי למתי כמת לצוע בצריכות, עכ״ז לענין דיכל סכבי גס מכבי לללף ליע בצריומא דסמי ליסמא כמאמ כן דעת כתי״ם, ומ״ם כמי״ם למכץ דבני סני״י הקומכי״ם, [עיי״ לעיל קי׳ ז׳] לכיכמא כי כל סיימי בצוותא מדא לפני ממסס סכים בסמצמי בצ״ק בניקמרין מז למאי לי דבר זס, וכבר קלשו בזס בצרים סמיב מסס סי׳ ס״ג ומ״ל.

ידידו הדומה״ם בצחנה רבה
חיים צבי טייטלבוים

מ׳בויעט יעצט אין סיגוט אויף דעם פלאץ דארט וואו ס׳איז געווען דאס ביהמ״ד, בויעט מען יעצט א ביהמ״ד, מ׳האפט אויף נאך פסח צו זיין פערטיג, כ׳האף צו זיין אין סיגוט נאך פסח אי״ה, צום חנוכת הבית.[6]

הר״ר יוקל ט״ב שליט״א, נכד רבינו: אין דעם הויף האבן זיי געלייגט אזא מצבה אזא אבן זכרון.

רבינו: יא, נישט ממש אויף דעם, מ׳האט עס געריקט אהינציר אביסל, דאס האט די רעגירונג נאך דעמאלטס געלייגט (תיקף אחר המלחמה).

הר״ר אלי׳ שפיטצער הי״ו: כ׳וויל נעמען רשות פון רבי׳ן, כ׳וויל דערציילן א מעשה פון אונזער משפחה א שייכות מיט׳ן עצי חיים.

רבינו: נו, אדרבה דערציילט...

הר״א: דער רבי געדענקט מיין זיידן דער נאנאשער רבי (ה״ה הרה״צ רבי צבי אביגדור פעקעטע ז״ל מנאנאש, נפטר ט״ז שבט תשכ״ט לפ״ק)?

רבינו: יא, אין ווילאמסבורג, איך געדענק אים.

הר״א: ער איז געווען א איידעם ביי רבי יצחק נאנאשער (ה״ה הרה״צ חו״פ רבי יצחק גאלדבערגער ז״ל המכונה רבי יצחק נאנאשער), דער רבי יצחק נאנאשער איז געווען שם דבר נאך אינדערהיים אין נאנאש, ער איז געווען גאר א הייליגער איד, כ׳מוז זאגן די הקדמה אז מ׳זאל נישט מיינען איך דערציל׳ סתם דמיונות, עכ״פ מיין באבע ע״ה איז געווען אמאל ביי אונז אין שטוב, און מ׳האט געערעדט מעשיות פון צדיקים, האט זי געזאגט איך ווייל ענק דערציילן א מעשה וואס איך בין אליינ׳ס דארט געווען, ס׳איז געווען אמאל פרייטאג צופרי און דער טאטע רבי יצחק נאנאשער קומט אריין אין שטוב, און זאגט פאר זיי - זי איז געווען דארט אלס מיידל מיט א שוועסטער - טוט׳ס מיט א טובה, איך דארף זייער וויכטיג עפעס רעדן מיטן סיגוט׳ער רב, אזוי האט זי מיר דערציילט, ס׳איז געווען ערגעץ שנת תרע״ט אדער תר״פ אזוי האט זי דערציילט, דער סיגוטער רב איז געווען דעמאלטס אויף יענעם שבת אין סעמיהאלי, דאס איז נישט וויט פון נאנאש, איך ווייל עטץ זאלטס

---

6 במשך שנים האחרונים עסקו עסקנים חשובים שיחי׳ מנכדי רבותינו הק׳ עפ״י הוראתו ובעידודו של כ״ק רבינו שליט״א לרכוש את שטח השוהל-הויף בעיר סיגוט מקום שהתפללו שם רבותינו הק׳ נבג״מ, ובעז״ה עלה בידם לקנות את השטח, ובנדבת לבם של נגידים חשובים נדיבי עם בונים שם באותו מקום קדוש בנין מפואר בית המדרש לתורה ולתפילה ומקוה כשירה ועוד, לחדש אורם כבראשונה. ועומד להתחנך בעז״ה תיקף אחר חג הפסח הבעל״ט בראשות ממשיך דרכם וממלא מקומם בקודש כ״ק מרן רבינו שליט״א אשר יסע לשם לרגל חנוכת הבית הגדול והקדוש.

גיין צו די סטאנציאן צו די באהן, זעהן צו ס׳וועט נאך זיין א באהן צו סעמיהאלי און צוריק כ׳זאל נאך קענען צוריק קומען אויף שבת, זענען זיי געגאנגען, און זיי קומען צוריק און זיי זאגן פאר׳ן טאטן, ס׳איז נישטא מער, זאגט ער, גוט, נישט איז נישט, ערב שבת נאכמיטאג פלעגט זיך ר׳ איציקל נאנאשער אהנלאנען לכבוד שבת, שפעטער ווען ער איז ארויס געקומען פון שטוב, ס׳איז שוין געווען כמעט שבת, זאגט ער פאר זיי, קינדערלעך כ׳האב געערעדט מיטן סיגוטער רב אלעס וואס כ׳האב געדארפט..., מיין באבע ע״ה האט אונז געזאגט ׳דאס האב איך אליינ׳ס געזהן׳.

רבינו: דער שארמאשער רב ז״ל (הגה״צ בעל שו״ת תפארת נפתלי ז״ל) האט דערציילט, ער איז געווען א תלמיד ער האט געלערנט אין סיגוט, און יארן שפעטער שוין נאך זיין חתונה האט ער געהאט עפעס א שאלה ער האט געהאט ספיקות און ער האט געוואלט פרעגן דעם זיידן, ער איז דאך געווען א תלמיד, האט ער זיך ג׳חלומ׳ט אז ער זעהט דעם זיידן און ער פרעגט אים און ער האט אים געענטפערט, שפעטער האט זיך געמאכט אז ער איז געפארן קיין סיגוט אויף א יו״ט צי וואס, און אז ער איז געווען האט ער אים פארגעלייגט די שאלה וואס ער האט געהאט, האט ער אים געזאגט, ׳כ׳האב דיר דאך שוין דאס געענטפערט...׳, דער שארמאשער רב האט דאס אליינ׳ס פארציילט.

א׳ הנוכחים: {הראה על א׳} ס׳איז זיין זיידע – ער איז א שארמאשער אייניקל...

רבינו: נו, האט דער זיידע אזוי פארציילט?

נכדו: יא.

הר״א: די צוויי מעשיות שטימען זייער גוט...

רבינו: כ׳האב געהערט פון רבי מרדכי ווילליגער[7] ז״ל ער האט געדארפט האבן שריפטן צו קומען קיין אמעריקא, מ׳האט געדארפט דעמאלט׳ס האבן אן אפידעוועד כדי צו קענען קומען, האט דער זיידע געשריבן א בריוו אהער צו איינעם, מ׳האט אים געבעטן ער זאל שרייבן האט ער געשריבן, דאכט׳זיך קיין העריסבורג, דארט איז געווען איינער ר׳ מרדכי שווארץ ער האט געוואוינט דא אין אמעריקא אין יענע געגנט, האט דער זיידע אים געשריבן א בריוו אז ער זאל זהען צו שאפן די נויטיגע פאפירן פאר ר׳ מרדכי, דער איד האט זיך נישט אזוי געאיילט און ס׳איז אדורך א שטיקל צייט און ער האט נישט געטוהן דערין,

---

7 הגה״ח רבי מרדכי ווילליגער זצ״ל, מח״ס פרדס מרדכי עה״ת ומועדים ועוד שא״ס, תלמיד מובהק וחביב למורן העצי חיים ז״ל, ממייסדי קהלת עצי חיים סיגוט בארה״ב עוד בשנות תש״ו/תש״ז לפ״ק

כל הזכויות שמורות ©

האט ער זיך אויך געחלומט ווי ער זעהט דעם זיידן, ער האלט אים פאהר ׳כ׳האב דיר געשריבן א בריוו פארוואס טוהסטו נישט דערין?׳, פארשטייט׳זיך ער האט אים באלד ערלעדיגט וואס מ׳האט געדארפט.

הרה״צ רבי יעקב יהוסף הלוי ראטענבערג שליט״א, אדמו״ר מקאסאני ב״פ: כ׳האב עס געהערט פון רבי מרדכי אליינס, ער האט געוואוינט אין קרוינהייטס ווי אונז האמיר געוואוינט.[8]

רבינו: כ׳האב געהערט א מעשה פלא, רבי עמרם טויב פון באלטימאר (ה״ה הגה״צ רבי עמרם טויב ז״ל רב דקהל ערוגת הבושם באלטימאר) האט מען דאך געקענט, ער איז געווען בזיווג ראשון אן איידעם אין אפשא, א דארף נעבן סיגוט, דאס איז געווען אויף די טשעכישער זייט, היינט איז עס די אוקריינישער זייט, ס׳איז נעבן סלאטפינא. ס׳איז א שפאן פון סיגוט. ס׳איז געווען פון די גלילות און ס׳האט באלאנגט פאר סיגוט.

האט ער פארציילט, אז זיין שווער איז אדורך אסאך יארן און ער האט נישט געהאט קיינדער, און ער האט זיך אזוי געמוטשעט און איז געווען זייער צובראכן, און ער איז געווען ביים זיידן אז ער דארף א ישועה אויף קיינדער האבן, האט אים דער זיידע געהייסן קומען מיטן ווייב, און האט זיי געזאגט איר וועט וואוינען ביי מיר, ער האט זיי געגעבן א צימער און זיי האבן געוואוינט א וואך-צוויי דארט ביים זיידן אין הויז, נאכדעם האט ער זיי געזאגט איר קענט אהיים פארן, און זיי זענען טאקע געהאלפן געווארן, זיין ווייב בזיוו״ר איז דעמאלט׳ס געבוירן געווארן. אזוי האט פארציילט רבי עמרם טויב.

*

דער זיידע ז״ל איז געווען זייער שארף אקעגן מאדערניזום, זייער קעגן די אלע נייע זאכן, אקעגן שייטלעך איז ער אויך געווען געפערליך.

הר״א: ער האט טאקע אונטער געשריבן, אויף די נאנאשער תקנות, ער מיט׳ן דרכי תשובה האבן אינטערגעשריבן.

רבינו: אין קליינווארדיין אויף די תקנות אויך.

הר״א: זייער שטרענגע תקנות געווען, וועגן שייטלעך שטייט אויך דארט, מ׳טאר נישט גיין מיט קיין שייטל.

רבינו: מ׳האט געמאכט א חסיד׳יש ביהמ״ד, א קלויז, און מ׳האט נישט געטארט אריין קומען דארט ווער ס׳איז געגאנגען מיט א שייטל, אין קליינווארדיין איז אויך געווען אזוי די תקנות, און נאנאש אויך.

אין באטור האט מען אויך געוואלט מאכן די תקנות, און מ׳איז געווען ביים זיידן ער זאל מאכן תקנות, האט ער געזאגט מ׳זאל נעמען די קליינווארדיינער תקנות, און פאר זיי איז עס געווען צי שטרענג, זיי האבן שוין נישט געהאלטן ביי דעם, זיי האבן געוואלט מ׳זאל מאכן מער גרינגער, האט ער נישט געוואלט, ׳מ׳מאכט נישט קיין צווייטע ראנג תקנות׳ האט ער געזאגט, אז מ׳קען נישט איז נישט, מ׳מאכט נישט מער ליבעראל...

א שייטל איז געווען ביי אים זייער טריפה, איז געווען א יונגערמאן וואס האט געדארפט א ישועה אויף קיינדער, האט ער אים געפרעגט ׳ווי אזוי גייט דיין ווייב?׳ האט ער געענטפערט ׳זי גייט מיט א שייטל׳, האט ער געזאגט, אז זי וועט אויסטוהן די שייטל זאגט ער איהר צו קיינדער, האט ער געזאגט ׳יא ער איז מסכים׳, זאגט ער אים ׳ניין, דו גיי אהיים און פרעג אין שטוב׳, ער האט געוואלט צוזאגן, האט ער געזאגט גיי אהיים, פרעג און קום צוריק׳, איז ער צוריק געקומען אז זי איז מסכים, זי האט אויסגעטוהן דאס שייטל און זי איז געהאלפן געווארן, שפעטער נאכדעם וואס זי איז געהאלפן געווארן האט זי צוריק אנגעטוהן דעם שייטל, און מ׳האט אים פאר׳מסר׳ט פארן זיידן, דער זיידע האט כדרכו ווייניג גערעדט, ער האט געמאסטן די וועדטער, וועז דער זיידע האט דאס געהערט האט ער געמאכט אזוי מיט׳ן קאפ, און געזאגט ׳מ׳האט דאס נישט געטארט טוהן׳, בקיצור, מיטן קינד האט זיך זייער נישט גוט געענדיגט...

נאכדעם וואס דאס האט פאסירט איז ער נאכאמאל געקומען, און ער האט געזאגט ׳רבי, יעצט וועט זי שוין איינהאלטן׳ האט ער געזאגט ׳כ׳האב איינמאל צוגעזאגט..׳ איך זאג נישט צי נאכאמאל!.

אזוי פלעגן ער פארצוהאלטן יונגעלייט ווי אזוי גייט מען אין שטוב?

כ׳האב געהערט א איד האט מיר פארציילט, איינער האט אים פארמסר׳ט פאר׳ן זיידן אז זיין ווייב גייט מיט א שייטל, אזוי האט ער מיר פארציילט, אז ׳מ׳האט אים פאר׳מסר׳ט׳, האט ער אים געלאזט רופן, ווי אזוי גייט מען ביי דיר אין שטוב? האט ער געזאגט, יא זי גייט מיט א שייטל, האט ער געפרעגט ׳היתכן?׳, זאגט ער רבי איך קען באשטיין זי זאל נישט גיין, נאר זי ווייל נישט, האט ער געזאגט ׳רוף איר אריבער׳, אז ער האט איר געלאזט רופן, איז זי געקומען, האט ער איר געפרעגט, היתכן מ׳גייט מיט א שאטל?, - אינדערהיים האט מען עס גערופן ׳א שאטל׳, אזוי האט עס געהייסן, - האט זי געענטפערט, אז דער רבי וועט צוזאגן גוטע קינדער טוט זי אויס דאס שאטל, האט ער געזאגט, מ׳מאכט דעם געשעפט...! און וכן הוי.

ער איז געווען זייער שארף אין די זאכן...

דער זיידע איז אמאל געווען אויף א שבת אין קאלוב, ס׳איז געווען זומער, און ס׳איז צוזאמגעקומען א גרויסער עולם אויף שבת, און פארן פריין איז נישט געפעלן אזויפיל איידן קומען זיך צוזאם, האט ער אים געלאזט רופן, און דער עולם איז געווארן זייער דערשראקן, אבער ער איז ארויף געגאנגען, דער זיידע האט דאך געהאט א הדרת פנים, יעדער וואס האט אים געזעהן איז געווען איבעראשט וועז מ׳האט אים געזעהן זיין צורה, איידן צי גוים, וועד ס׳איז נאר געווען,[9] עכ״פ

---

8 גם הרה״צ מקאסאני שליט״א נתגדל שם כי אביו הגה״צ רבי אשר ישעי׳ ז״ל היה דר שם והרבין תורה במוסדותינו הק׳ שיסד רביה״ק בעל דברי יואל ז״ל לאנ״ש שהיו דרים שם.

9 תחת אחד השיחים כאשר דיבר רבינו שליט״א מתואר זיו צורתו הק׳ של ק״ז מרן העצי חיים זי״ע סיפר כדלהלן: ״דער זיידע האט געהאט א מורא׳דיגע צורה, ער האט געוואוינט זעקס חדשים אין טורנא און ער פלעגט אהיים צו גיין נאכ׳ן דאוונענען, עס איז געווען א חסידיש בית המדרש, דארט האט ער געלערנט פארטאגס און נאכ׳ן דאוונענען איז ער אהיים געגאנגען און שפעטער צוריק געקומען אין בית המדרש, עס האבן אים אפגעווארט אויף דער גאס פיל מיט מענטשן להסתכל ביופיו מאסן מענטשן אזוי איז געווען יעדן טאג, ער האט מער נישט געקענט אהיים גיין, מ׳האט אים געמוזט שיקן טוטם צו זיין אין בית המדרש ווייל מ׳איז אים נאכגעלאפן אזוי איז געווען כל ימיו.

ער איז אמאל אנגעקומען צו אן א אסיפה קיין פעסט נאכדעם וואס די קדושת יו״ט איז נסתלק געווארן איז ער געווארן רב אין סיגוט איז ער געפארן צו די אסיפה אלס סיגוט׳ע רב און ער איז געווען א אינגערמאן, ער איז געווען פיר און צוואנציג יאר ווען ער איז געווארן רב, איז ער אנגעקומען דאס ערשטע מאל צו די אסיפה. רבי קאפל רייך איז געווען רב אין פעסט, ס׳איז געווען דאס ערשטע מאל וואס ער האט אים געזען. זאגט ער ׳סיגוט׳ער רב דער שכינה רוהט אויף אייך׳, האט דער זיידע געפרעגט, פעסטע רב, איר זעהט די שכינה..?.

אזוי איז געווען איידן און גוים, ער איז געפארן ער איז אדורכגעגאנגען גרעניצן יעדע פאר מייל איז געווען א גרענץ.

איז ער אמאל געפארן און מ׳האט געדארפט ווייזן די פאס און מ׳האט אים אויפגעהאלטן, מ׳האט זיך דערשראקן וויל געווענליך גייט מען אדורך און מ׳ווייזט די פאס און מ׳גייט ווייטער און מ׳האט אים אויפגעהאלטן. איז מען געקומען פרעגן וואס גייט פאר, האבן זיי געזאגט פשוט די באאמטע האבן אים נישט ארויסגעלאזט וויל מ׳האט געווארט קוקן אויף אים.

ער האט געווארפן א גרויסע יראת הרוממות, ער האט אויפגעהויבן די אויגן און עס איז געווארן אזוי שטיל ממש לא קמו איש מתחתיו, מ׳האט זיך נישט א ריר געגעבן, וועז ער איז געגאנגען אויפ׳ן גאס האט זיך יעדער אפגעשטעלט.

כל הזכויות שמורות ©

פרעגט אים דער פריץ וואס ער טוט דא? דער זיידע ז"ל איז געקומען פון סיגוט, סיגוט איז ראמעניא און דאס איז געווען אונגארין, ס'איז נישט געווען אזוי שוה בשוה אונגארין מיט ראמעניא, האט ער געזאגט 'איך בין געקומען מתפלל זיין מיטן עולם', האט ער געזאגט ס'איז יעצט דא א טרוקעניש, איך דארף רעגן, לאמיר זעהן זאלסט דאוועגען ס'זאל זיין רעגן, שוין, איז ער אהיים געגאנגען. ס'האט נישט געדויערט קיין דריי טאג און ס'איז געקומען א רעגן, א גרויסער רעגן אזוי צום געדענקן, יארן שפעטער ווען מ'האט געדארפט האבן רעגן האט ער געבעטן אז מ'זאל ווידער רופן דעם רבי'ן ער זאל ברענגן רעגן.

א פלא פון א זאך, האמיר פריער געדענקט דער זיידע ז"ל איז געווען זייער שטרענג וועגן נייע זאכן, דער טאטע ז"ל איז געווען א קינד, און דער זיידע האט אים געלאזט רופן, און ער האט אים געזאגט איך וויל דו זאלסט דיך אויסלערנען א גוי'אישע שפראך, ס'איז אים געווען אינטערעסאנט אויפן זיידן ער זאל ווען אזא זאך, אבער אזוי איז געווען.

נו, וועלכע שפראך? סיגוט איז דאך שוין דעמאלט'ס געווען ראמעניא, האט ער געזאגט ראמעני'ש נישט, ער האט פיינט געהאט די ראמעניער, ראמעניע איז געווען א געמיינע פאלק, א נידעריג פאלק, קענן די אונגעריש מאדיארן זענען זיי געווען א געמיינערע פאלק, די מאדיארן זענען געווען א העכערע אומה, און אונגאריש אויך נישט, ווייל ס'איז דאך שוין נישט געווען אונגארין, נו, וואספארא שפראך? האט ער געזאגט איך וויל דו זאלסט זיך אויסלערנען דייטש, 'דאאטש' אזוי האט ער געזאגט, דער טאטע איז געווען א יונגל, ער האט זיך אנגעקוקט אזוי, דאאטש?, פונקט ווי איך זאל מיך גיין יעצט לערנען פראנצעזיש....., אבער ער זאגט 'איך וויל דו זאלסט לערנען דאאטש', ער האט גענומען ווי מ'רופט עס דאהי א טיטשער, ער האט געהייסן א לערער, און יעדע וואך איז ער געקומען אויף א שעה צוויי אז ער זאל לערנען מיט זיי, מיט אים און מיטן ברודער, די דייטשע שפראך, דער טאטע איז געווען א יונגל און ער האט נישט געוואלט לערנען, האט אים דער זיידע געזאגט 'איך וויל דו זאלסט קומען און איך וועל דיך פארהערן, איך וויל הערן ווי אזוי דו קענסט', און ער האט אים געזאגט 'מילא גמרא מיט תוס' איז דא א יצר הרע וואס לאזט נישט לערנען, אבער דאאטש, פארוואס לאזט נישט דער יצר הרע, זעהט אויס אז דער טאטע הייסט ווערט דאך דאס א מצוה לאזט נישט דער יצר הרע... איך וויל דו זאלסט יא לערנען, און דו זאלסט קומען איין מאל א וואך און איך וויל הערן צי דו קענסט שוין רעדן', און אזוי איז טאקע געווען, בקיצור ער האט אים אויסגעלערנט דאאטש..., און די גאנצע זאך איז אים געווען א פליאה עצומה, אז דער זיידע ז"ל זאל וועלן אזא זאך.

דער טאטע ז"ל האט פארצייטלט, ס'איז דאך געווארן נאכדעם די קריג, און ער איז געווען ביי די דייטשן א לאנגע תקופה פון באלד א יאר, און ער איז כמה פעמים ניצול געווארן ממש ממוות לחיים נאר וויל ער האט געקענט רעדן צו דעם עס. עס. מאן אויף די דייטשע שפראך.[10]

ער האט פארציילט אמאל, איינס פון די מעשיות, איינער האט עפעס אויפגעבראכן אין לאגער, און מ'האט אים נעבעך געכאפט, און מ'האט אים געזאגט אז מ'וויסט אז ער איז נישט געווען אליינס ביי די מעשה און ער מוז אהנציגן און ארויסגעבן די נעמען פון די שותפים. מ'האט אויסגע'שורה'ט דעם גאנצן עולם, און מ'האט געזאגט פאר דעם איד ער זאל גיין אויסקלויבן און וויזן ווער נאך עס איז געווען, יענער גייט און קוקט זיך אזוי אום, און ער גייט צו צום טאטן און וויזט אן אויפן טאטן אז ער איז פון זיינע שותפים..., פארשטייט'זיך ס'איז נישט אמת געווען...

מ'האט ארויס געמוטמן דעם טאטן פון די שורה, און א עס.עס. האט זיי ביידע אוועק געטראגן, דער טאטע האט פארשטאנען אז דאס איז א געפערליכע מעשה, דאס מיינט טויט שטראף השם ישמרינו, אויפן וועג האט ער פריינטליך געערעדט צום עס.עס. מאן אויף דייטש און איז געווארן אזוי נאנט מיט אים דורך די שפראך, און אזוי איז ער ניצול געווארן ממות לחיים. ער האט אונז פארציילט מערערע זאכן, ער האט געזעהן ניסים גלויים ווי ער איז ניצול געווארן ווייל ער האט געקענט די דייטשע שפראך.

זיין טאטע האט אים שוין פון פאראויס אזוי אינזין געהאט.[11]

דער טאטע ז"ל האט אויך אמאל פארציילט אז ווען ער איז געווען אין לאגער האט ער איינמאל געחלומ'ט, אז ער האט זעהט דעם טאטן, און ער האט אים געבענטשט, האט ער געוואוסט אז ער וועט איבער לעבן, ער האט געזאגט 'ער האט מיך געבענטשט מיט ברכת כהנים'.

*

כ'געדענק כ'בין געווען מיטן טאטן ז"ל, אין שנת תשכ"ג ווען ער איז געפארן קיין ארץ ישראל, און דער פליגער איז געפארן מ'האט געמאכט סטאפ'ס, ס'איז נישט געווען אזוי ווי היינט וואס

ועיי"ש בס' נפלאים מעשיך (ח"ב) שהגה"צ מפאיע הי"ד היה מדבר מצורתו הקדושה של מרן העצי חיים זי"ע בהתרגשות והתפעלות, ופעם הצביע לי על הלאמפ (שהיה דולק על גענזעלין והיה אור חזק מאוד) ואמר: דו זעהסט דעם הונדערטער לעמפל, זיין פנים האט מער געשיינט ווי דאס, וכן היה אומר שהווייסע וועסטל ופניו היה תואמים במראיהן.

10 תחת אחד השיחים סיפר מרן שליט"א כדלהלן: איינמאל האט דער עס.עס. מאן פארגעשטעלט דעם טאטן אז ער איז דער פוילער ארבעטער, און דער צווייטער האט אים אריבער גענומען צו זיך און ער האט אים אויך געהייסן ארבעטן, אבער מ'האט דאך טאקע נישט געקענט ארבעטן די שווערע ארבעט, איז ער געגאנגען רעדן צו אים, און ער האט דערציילט - פאר אונז - ווי אזוי ער האט געערעדט צו אים טאקע אויף די דייטשע שפראך, אז מ'קען נישט ארבעטן די שווערע ארבעט, זאגט אים דער עס.עס. מאן אז ער וויל טאקע זעהן צי מ'קען נישט, און ער זעהט אז ער איז טאקע אפגעריבן, האט ער געזאגט פארן טאטן אויף דייטש 'זעצט דיך אראפ', אזוי איז ער געזעצן און גארנישט געדארפט טוהן, ס'איז מקום געווארן 'אתם חשבתם עלי לרעה ואלקים חשבה לטובה', דער ערשטער האט געמיינט אזוי לרעה, און ס'איז ארויס געקומען א טובה.

11 מן הראוי להעתיק מה שהביא בס' המאזרינו חי"ל (להגה"ח ר' חנני' יו"ט ליפא שווארץ ז"ל - במדור הסיפורים בסוף הספר) כאשר מתאר את ימי צער ומצוק כאשר שהה עם מרן ז"ל יחד כאח לצרה בעת המלחמה האיומה, וז"ל: מדי יום ביומו קמנו בשעה ארבע לפנות בוקר, והנחנו תפילין במחנה, ועמדנו בשורות ארוכות והניחו תפילין זה אחר זה, ובשעה שש הוצרכו כולם להיות מוכנים לעמוד אצל האפעל בחוץ, ואחר כך יצאנו לעבודת הפרך, הדרך למקום העבודה הקשה היתה ארוכה מארץ מידה, והוצרכנו ללכת ברגלינו לערך שש קילאמעטער בדרך קשה ומייגעת.

על אם הדרך אסור היה לדבר איש עם רעהו כלל, ואם אירע ששמעו הרשעים אחד מדבר היו מכים אותו במכות קשות ואכזריות, פעם אירע שא' מאנשי העס. עס. ימ"ש הרגיש האיך ששפתי רבינו נעות, ותיכף קראוהו מן השורה וצעק עליו 'וואס מורמלען זי דארט?!', וכאשר ראה שרבינו אינו משיב לו על דברי צעקתו, התחיל להכותו במכות רצח, ולא מצא מרגוע לנפשו הרשעה עד שהתחיל לרקוד עם השטיוול שלו בכל כוחותיו על גופו הטהור.

כל היהודים שעמדו שם יצאה נפשם מקרבם מרוב דאגתם, בראותם את המכות האכזריות שאותו רשע מכה את גופו הטהור, ולא היו יכולים להביט במחזה זה, וסובבו את ראשיהם כשדמעות זולגות מעיניהם, כי לא רצו לראות במותו, שלא האמינו שגופו הכחוש והצנום תוכל לסבול ולשרוד המכות האכזריות.

וראה זה פלא כשהרשע נרגע בקרבו והפסיק להכותו, עמד רבינו מהאדמה כאחד האדם, והזר לעמוד אל תוך השורה ולא הרגיש רק כאבים מעטים ולא יותר.

והרהבתי עוז לגשת לרבינו, ושאלתי אותו האיך יתכן כדבר הזה שהיה יכול לסבול כל המכות האלו, והלא בדרך הטבע אין אדם יכול לסבול מכות כאלו?, השיב לי רבינו שכאשר אותו רשע התחיל לרקוד על גופו, הרגיש שאביו הק' העצי חיים ז"ע בא מגן עדן והניח את גופו הק' עליו חוצץ ביניהם כדי שאותו רשע לא יוכל לבצע בו זממו להרגו נפש.

ויש לציין שבס' ומשה היה רועה (ח"ג הערה לב) מסופר שהרה"ג ר' יעקב וויים שליט"א שאל פעם לרבינו ז"ל על עובדא זו, נענה רבינו ואמר בלש"ק: 'אין לאגער האב איך אסאך מאל געהאט דעם טאטן'.

כל הזכויות שמורות ©

מ׳פארט נאן-סטאפ, מ׳האט זיך אפגעשטעלט עטליכע מאל אין אייראפע, איינמאל אין בעלגיע און איינמאל אין וויען, מ׳איז ארויסגעגאנגן פון פליגער אריין אין עירפארט אויף א שעה צוויי ביז מ׳איז צוריקגעגאנגן און געפארן וויטער, און דער מייק סיסטעם האט אויסגערופן אזוי אויף די דייטשע שפראך אזוי ווי מרופט אויס כסדר ״אכטונג אכטונג דער פלוג-צייג פארט יעצט דארט און דארט׳, מיין טאטע ז״ל איז פלוצלינג געווארן וויים, בלאס און דערשראקן, ביידע דער טאטע מיט די מאמע, האט ער מיר געזאגט ״אזוי האט מען אויסגערופן ביי די דייטשן, אין לאגער איז אויך געווען א מייק, און מ׳האט אזוי אויסגערופן יעדע הכרזה: ״אכטונג אכטונג...״ אזוי איז געווען דארט די שפראך וויזוי מ׳האט אויסגערופן׳, כ׳דענק כ׳בין געווען א יונג בחור׳ל כ׳האב אים אזוי אהנגעקוקט ער איז געווען מלא פחד.

*

דער זיידע ז״ל איז אמאל געווען ביי א אסיפת הרבנים אין די שטאט טשאפ, טשאפ איז ביי די גרענץ, אונגארן איז געווען א גרויס לאנד, און מ׳האט דאס צושניטן מ׳האט געמאכט דערפון דריי לענדער, איין חלק איז געבליבן אונגארן און איין חלק איז געווארן רומעניא און די אויבערשטע חלק איז געווארן טשעכאסלאוואקיי. טשאפ איז ביי די גרענץ נעבן אונגוואר וואו מ׳קומט אריין אין אונגארן און אין רומעניע, אין טשאפ איז צוליב דעם געווען אסאך חתונות, דארט איז מען זיך צוזאמגעקומען, דער דארטיגער רב (ה״ה הגה״צ רבי יצחק צבי לעבאוויטש זי״ל אבדק״ק טשאפ) האט געמאכט דעם ספר שלחן העזר (הכולל בה כל ענייני אירוסין ונישואין) וועגן חתונות, ווייל דארט איז געווען אסאך חתונות, ס׳איז געקומען די מחותנים פון די פרעמד און מ׳האט דארט חתונה געמאכט.

איז דאס טאקע געווען א גוט מקום פאר דעם, פון אונגארן איז מען געקומען פון רומעניע איז מען געקומען און פון טשעכאסלאוואקיי איז מען געקומען צו א אסיפת הרבנים, מונקאטש איז געווען בימים ההם טשעכאסלאוואקיי, און סיגוט האט באלאנגט פאר רומעניע, און עס האט זיך אראפגעלאזט א שניי במשך די אסיפה און מ׳האט נישט געקענט אהיים פארן, די באנען זענען נישט געפארן, דאנערשטאג איז געווען די אסיפה, איז דער מונקאטשער רב ז״ל און דער זיידע ז״ל זענען געבליבן אין טשאפ, דער זיידע האט נישט געהאט קיין עקסטערע אכסניא ווייל וועט מען איז געקומען האט מען געמיינט אז מ׳וועט אהיים פארן מ׳האט נישט געקלערט אז מ׳וועט בלייבן נעכטיגן, ס׳איז קיינעם נישט איינגעפאלן אז מ׳וועט שטעקן בלייבן.

דער זיידע מיט׳ן מונקאטשער רב האבן טאקע געהאט איין אכסניא, זיי האבן געגעכטיגט אין איין שטוב, און א גאנצע נאכט האבן זיי זיך מפלפל געווען אין לערנען. דער זיידע האט געהאט זיין גבאי און דער מונקאטשער רב האט געהאט זיין גבאי, ר׳ משה נאנאשער (הרה״ח מוה״ר משה קאהן ז״ל מעיר נאנאש שהי׳ משב״ק מרן הגה״ק העצי חיים ז״ל) איז געווען מיטן זיידן, און ר׳ חיים בער (גרינפעלד משב״ק הגה״ק ממונקאטש ז״ל) איז אויך געווען, ר׳ חיים בער האט אויך פארציילט די מעשה, אז ס׳איז געווען איין שטוב מיט צוויי בעטן און ר׳ חיים בער האט געזאגט אז ער האט געמאכט א בורא פרי האדמה... ווייל די גבאים זענען געשלאפן אויף די ערד.

אינדערפרי איז געווען א לאקאמאטיוו וואס איז געפארן קיין אונגוואר. אונגוואר איז נישט וויט פון מונקאטש אזוי איז מונקאטשער רב אוועק געפארן. אבער די זיידע איז פארבליבן אין טשאפ אויף שבת.

פון דעם שבת איז דא אפאר אינטערסאנטע זאכן וואס מ׳דערציילט. קודם ס׳איז געווען א גרויסע שניי די טייך איז פארפרוירן געווארן און עס איז נישט געווען קיין פיש אויף שבת, ס׳איז א קליין שטעטל און אז עס איז א גרויסע שניי איז די טייך פארפרוירן געווארן און עס איז נישט געווען ווי צו כאפן פיש, ביי שלש סעודות האט דער זיידע דערציילט א מעשה אז ביי רבי אלעזר ניסן האט פאסירט אמאל, ער איז געווען אויף א מקום וואו עס איז נישט געווען קיין פיש און פון איינמאל איז געקומען צו פליען א פייגל און די פייגל האט געהאט א פיש אין מויל און עס איז אריינגעפאלן אין די קוימען און ער האט געהייסן מ׳זאל עס אויפקאכן און עס איז געווען פיש אויף שבת.

למעשה דארט איז שבת א גוי געגאנגען אויפהאקן די אייז העכערן טייכל, האט ער געטראפן צוגעקלעבט א פיש צום אייז און ער האט געברענגט די פיש אויף שבת, דער זיידע האט געזאגט מ׳זאל ווארטן בכדי שיעשה, דער זיידע האט געפירט א לענגערע שלש סעודות און מ׳האט נאך געגומען די פיש מוצאי שבת און מ׳האט דאס אפגעקאכט און דער זיידע האט געפירט אזא לאנגע של״ס אז ביי של״ס האט מען נאך טועם געווען פון דעם פיש וואס דער גוי האט געטראפן אין טייך.

אין טשאפ איז געווען א ראש הקהל וואס האט נישט געהאט קיין קינדער זיבעצן יאר, און אויף דעם שבת איז ער געקומען און ער האט געמוטשעט אז דער זיידע זאל אים צוזאגן א בן זכר, און דער זיידע האט אים אנגעווינטשן קינדער. א יאר שפעטער איז אים געבוירן געווארן א אינגל און ער איז געווען מלא שמחה און ער איז ארומגעגאנגען אזוי בשמחה דערציילן דעם מופת פאר יעדן, און ער האט מכבד געווען דעם זיידן מיט סנדקאות און מוהלות, דער זיידע האט אבער נישט געוואלט פארן, ער האט געזאגט ״דער רעדט צופיל׳.

*

דער זיידע ז״ל האט געווארפן א גרויסע יראת הרוממות, ער האט אויפגעהויבן די אויגן און עס איז געווארן אזוי שטיל ממש לא קמו איש מתחתיו, מ׳האט זיך נישט א ריר געגעבן, אפילו ווען ער איז געגאנגען אויפ׳ן גאס האט זיך יעדער אפגעשטעלט.

ווען דער זיידע ז״ל איז געווען אין ביהמ״ד אין סיגוט ביים טיש וכדומה, איז געווען אזוי שטיל אז מ׳האט געקענט הערן א פליג פליהען, קיינער האט זיך נישט געטרויעט זיך צו אויפהייבן אדער רעדן א ווארט איינער צום צווייטן, קיינער האט זיך נישט נישט געשטויסן וכדו׳ ער האט קיינמאל נישט געשריגן אדער געוואונקן מ׳זאל זיין שטיל, ער האט נאר אויפגעהויבן די אויגן האט ער געווארפן א פחד אויפן גאנצן עולם.[12]

ווען ער איז ארויס געקומען פון שטוב און ער האט געדארפט גיין אין ביהמ״ד, ס׳איז געווען א שוהל הויף אלעס איז געווען אינאיינעם, דאס הויז, דער הויף, די שוהל אלעס איז געווען אינאיינעם, אין הויף איז געווען ביימער, און די יונגלעך זענען געקראכן אויף די ביימער כנהוג, פאר ער איז ארויס געגאנגען פון שטוב צו גיין אין ביהמ״ד האט ער געזאגט פארן בחור ׳געב א קוק צו קיינער איז נישט אויפן בוים׳, ווייל פאר פחד האט מען געקענט אראפפאלן פון בוים...

איך האב געהערט פון ר׳ ליפא לעפקאוויטש פון בארא פארק (מנכבדי קהלתינו בב״פ ואח״כ בעיר סיגעט) ער האט פארציילט פארן טאטן ז״ל, זיין טאטע האט געהייסן ר׳ לייבוש, און ער איז געווען דעם זיידן׳ס בעל אכסניא ווען דער זיידע ז״ל איז געקומען קיין סאטמאר פלעגט ער קומען צו אים, אזוי האט ער געוואוסט אסאך שיינע מעשיות צו

12 ויש לציין שבסו׳ צדיק כתמר יפרח (עמ׳ י״ז) מתאר שולחנותיו של הרה״ק העצ״ח וז״ל: הרב הנ״ל לא דיבר כלום בליל שב״ק, רק ישב באימה וביראה, אשרי מי שראה אותו איך שישב רבינו אצל השולחן, שהיו יכולים לשאוב יראת שמים במדה גדושה שלא ראו כזאת כדוגמתו״, עיי״ש עוד.

כל הזכויות שמורות ©

פארצייגלן. אמאל איז ער געווען ביים טאטן אין שטוב האט ער פארציילט, דער זיידע ז"ל האט געהאט א שוואגער ער האט געהייסן רבי חיים'ל (בנו של הרה"ק המהרש"א מראצפערט ז"ל שהיה דיין ומורה צדק בעיר סאטמאר), ער האט געוואוינט אין סאטמאר, און רבי חיים'ל האט התונה געמאכט א קינד, און דער זיידע ז"ל איז געפארן קיין סאטמאר צו די התונה, און פון דארט איז ער געפארן קיין אורשיווא, דער פעטער ז"ל איז דעמאלטס געווען רב אין אורשיווא און ער האט דארט התונה געמאכט א טאג שפעטער, ס'איז געווען אין תרפ"ד (שאז נישאה בתו הצ' חי' רויזא ע"ה עם הגה"צ אבדק"ק סעמיהאלי ז"ל), דער זיידע איז געווען אין סאטמאר אויף א טאג, און פון דארט איז ער וויטער געפארן קיין אורשיווא. עכ"פ איז ער געווען ביי די התונה אין סאטמאר, וועז רבי חיים'ל האט התונה געמאכט א קינד, און אזוי ווי דער שטייגער איז ביי א התונה, מזענטשן קומען און גייען, מזענטשן שטייען און רעדן, אינמיטן איז דער זיידע ז"ל אריין געקומען צו די התונה, איז געווארן שטיל, יעדער איינער וועט ס'איז דארט געווען איז שטיל געווארן, אזוי האט אויך פארציילט איינער פון די בארדיוב'ער קינדער וואס איז דארט געווען, האט ער דערציילט וואס איז דארט געשען, פון איין מינוט צו די אנדערע האט זיך אלעס אפגעשטעלט, וועט ס'איז געשטאנען איז געשטאנען, וועט ס'איז געזיצן איז געזיצן, ס'איז געווארן שטיל.

*

ער האט געהאט א אויסטערלישן זכרון, ער האט קיינמאל נישט פארגעסן וואס ער האט געזעהן,ער האט אמאל געזאגט אויף זיך, אז ער גענדענקט ווייל ער חזר'ט אסאך.[13]

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, אז ס'איז אמאל אנגעקומען קיין סיגוט א פוילישער איד וואס האט געקענט ש"ס, מ'האט אים גערופן א "ש"ס פאלאק", ער איז אריינגעקומען אין בית המדרש וואס דארט איז געווען די ישיבה, און געזאגט אז ער קען ש"ס, און די בחורים האבן זיך גענומען אים פארהערן, וואו מ'האט אים געפרעגט האט ער געענטפערט דאס שטייט דא, און דאס שטייט דארטן, און ס'איז געווארן אינטערסאנט צווישן די בחורים אזא עסק... יעדער האט פראבירט אים צו כאפן און ער האט אלעס געקענט.

דער זיידע - דער עצי חיים - איז אריינגעקומען אין בית המדרש פארלערנען, און האט באמערקט אז ס'איז דא א טומל אין בית מדרש, האט ער געפרעגט וואס גייט דא פאר? האט מען אים געענטפערט אז ס'איז דא א פוילישער איד וואס קען ש"ס און מ'פרעגט אים אויס, און דער איד איז צוגעקומען צום זיידן און געזעגבן שלום, און דער זיידע פרעגט אים "דו קענסט ש"ס?", האט ער געזאגט "יא, איך קען ש"ס", זאגט אים דער זיידע "איר מיינט נאר אז א פוילישער קען קענען... א אונגארישער קען אויך". האט דער פוילישער איד געפרעגט דעם זיידן אויב ער קען אים פארהערן?, האט דער זיידע געזאגט "יא", דאס איז געווען אין בית המדרש ברבים, און ער האט עם אנגעהויבן צו פרעגן, און דער זיידע האט געענטפערט און צוריק געפרעגט, און דאס האט אנגעהאלטן א שטיק צייט, און די בחורים האבן דאס צוגעקוקט, שפעטער איז יענער אוועק געגאנגען און דער זיידע האט פארגעלערנט דעם שיעור פאר די בחורים.

נאכ'ן פארלערנען וועז דער זיידע איז אריין אין שטוב, האט איינער פון די מקורבים געפרעגט דעם זיידן, "ווי אזוי ער האט זיך ברבים אוועק געשטעלט צו א פארהער אקענן די בחורים?", האט דער זיידע דער עצי חיים געענטפערט, "יענער האט דאך נישט געהאט א גמרא פאר זיך און מיך פארהערט אינעווייניג, נאר ער האט מיך פארהערט אויסנווייניג, דער אמת איז אז ער קען נישט ש"ס, נאר ער האט געלערנט און ער האט א גוטן קאפ און ער געדענקט אסאך, און וואס ער געדענקט, געדענק איך אויך".

*

וועז דער זיידע ז"ל איז געווען א בחור, איז ער זיך געגאנגען פארהערן ביים לעמבערגער רב דער בית יצחק (הגאון הגדול רבי יצחק יהודה שמלקיש ז"ל ראב"ד לעמבערג ומח"ס שו"ת בית יצחק), איז ער נישט אליין געפארן, נאר דער קדושת יו"ט האט מיטגענישקט רבי אשר גבאי,[14] **דער עצי חיים האט אים געהייסן ווארטן אינדרויסן, און ער איז אליינס אריינגעגאנגען. ביים פארהער האט ער נישט אויסגעזאגט וועז ער איז, און וועמענס זוהן ער איז, נאר ער האט געזאגט אז ער הייסט "חיים הערש ט"ב", און ער האט אים פארהערט א לענגערע צייט, נאכ'ן פארהערן האט ער אים געזאגט ער זאל קומען דעם אנדערן טאג און ער וועט אים געבן א כתב הורמנא (לדון ולהורות).**

וועז ער איז צוריק געקומען, איז ער אריינגעקומען מיט ר' אשר גבאי, האט דער בית יצחק געמיינט אז ער, דער ר' אשר - וואס איז שוין געווען א עלטערער איד - איז זיין טאטע, און דער בחור איז זיין זוהן, האט דער בית יצחק אים גענזאגט "איך האב פארהערט אייער זוהן...", רופט זיך אן ר' אשר גבאי, "ער איז נישט מיין זוהן, נאר דעם סיגוט'ער רב'ס זוהן...", האט דער בית יצחק געזאגט פארן עצי חיים, פארוואס האסטו מיר נישט געזאגט, "מ'דארף דאך אנדערש שרייבן אז ס'איז א רבני'ש קינד",[15] **האט דער עצי חיים געענטפערט "איך בין נישט געקומען נעמען הורמנא פאר מיין טאטן, איך בין געקומען נעמען הורמנא פאר מיר...".**

*

אין חוסט איז געווען א דיין רבי שמואל דוד פריעדמאן ז"ל – א זיידע פאר דעם ר' שמואל דוד פריעדמאן פון בארא פארק (בעמח"ס שדה צופים על הש"ס ועוד), **ער הייסט נאך אים** (והוא קיבץ ממנו שארית חידו"ת ושו"ת על ד' חלקי שו"ע והדפיסם ברוב פאר והדר בשם שרגא בטהרה) **– ער איז געווען דיין אין חוסט, און ער האט געהאט דארט אן עגונה שאלה, ס'איז געווען נאך די ערשטע קריג האט זיך געמאכט אזעלכע שאלות, ער איז שוין געווען ביים ראדומישלער רב** (הגאון הגדול בעל שו"ת מהר"ש ענגיל ז"ל), **ער האט זיך געמוטשעט אויף א היתר, האט ער געשיקט א פעקל כתבים מיט בירורים און**

---

13 ועיי' בס' שיח זקנים (ח"א עמ' קיז) בשם א' מתלמידי העצ"ח ששמע ממנו שאמר: העולם מדברים ממני אודות הזכרון שלי, הנה יש לי זכרון כשאר בנ"א, רק אני מייגע עצמי לכך אני זוכר יותר טוב. וכה סיפר מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ל למקורביו בזה"ל: "דער טאטע ז"ל האט מעיין געווען למשל אין שו"ת נודע ביהודה, און נאכדעם האט ער שפאציירט אין שטוב ארום דעם טיש, און ער האט געזאגט אז ער חזר'ט יעצט איבער וואס ער האט געלערנט אין נודע ביהודה".

עיין בס' שאול בחיר ה' (עמ' ל"ה) וז"ל: שמעתי פעם את רבינו (הגה"צ מקאשוי צצוק"ל) מדבר פעם על העצי חיים זצ"ל ועל אחיו כ"ק האדמו"ר מסאטמאר [שליט"א] זי"ע שהיה אז רב בקראלי, שיהודים כאלו יש סייעתא דשמיא ונותנים להם מן השמים מה שאין נותנים לאנשים אחרים, הם לומדים ומשיגים בשעה אחת מה שאנחנו צריכים ללמוד במשך ג' שעות, ולמרות שמטרידים אותם ברוב שעות היום והלילה, הם נעשו גדולי עולם מפורסמים בש"ס ופוסקים, ובהו בשכר שנתגדלו בקדושה וטהרה בבית הוריהם הקדושים בדרך תלמידי הבעש"ט הק', עכ"ד. (וע"ע בס' הנפלא גדולת שאול כרך א' עמ' שצ"ג)

14 הרה"ח ר' אשר שוואריץ ז"ל נודע בין החסידים בשם ר' אשר גבאי, אשר זכה לשמש את עצי התמרים ה"ה הייטב לב, ואת הקדושת יו"ט, ואת העצי חיים, וגם הי' עוד שתי שנים משב"ק אצל הגה"צ ר' זלמן לייב אב"ד סיגוט הי"ד, מנוח"כ הוא אצל פתח האוהל של רבותינו בסיגעט ע"פ בקשתו, כי אמר כשם שעמד אצל הפתח אצל הצדיקים בחיים חיותו, כך רוצה לעמוד אצל הפתח לאחר פטירתו, גם על מציבתו ציוה לחרוט אך ורק את חשבון השנים אשר שימש בקודש אצל כל אחד ואחד מרבותינו, ומספרים על הגה"ק בעל שם אליעזר מביקסאד זי"ע שבכל פעם כשבא להשתטח על קברות רבותיה"ק, ניגש מקודם אל קברו.

15 הבית יצחק העריץ מאוד את אבוה"ק של מרן העצי חיים זי"ע. ועי' בשו"ת בית יצחק (חלק ג' בקונטרס הדרשות) דברי הספד שנשא הבית יצחק על פטירת מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל.

כל הזכויות שמורות ©

גבית עדות וכדו׳ מיט א שליח צום זיידן אויך די עגונה שאלה, און דער שליח איז אנגעקומען פארנאכט׳ס, איז ער אריין געקומען און שלום געגעבן, דער שליח איז געווען א איד וואס קומט פון חוסט, זיין שוועסטער איז געווען די נידון זי איז געווען די עגונה, און האט אראפ געלייגט פארן זיידן די עגונה עגונה שאלה, און דער זיידע פרעגט אים, דו האסט שוין עפעס תשובות, האט ער געזאגט יא, ער האט ביי זיך עטליכע תשובות, איינער שרייבט אזוי, און איינער אזוי, און ער גיט אים איבער דאס גאנצע פעקל וואס ער האט מיטגעברענגט, דעם אנדערן טאג איז ער אריין געגאנגען צום זיידן און דער זיידע גיט אים אהין א תשובה, ער איז אזוי שטיין געבליבן, עס איז אדורך נאר איין נאכט און שוין האט ער אויסגעארבעט די גאנצע תשובה, ער איז אוועק געפארן א טאג דערנאך און געטראגן די תשובה צום ראדומישלער רב און מ׳האט מתיר געווען די עגונה.

*

דער זיידע ז״ל איז געווען א גרויסער חסיד פונעם פאטער דער קדושת יו״ט. זיין טאטע׳ס א וואלד, זיין טאטעס א מנהג איז געווען ביי אים זייער הייליג.

ער איז אויך איינמאל געפארן קיין טשארטקוב (אל הרה״ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי״ע) אבער דארט איז ער נאר געווען איינמאל אויפן וועג.[16] ער איז אויך געווען ביים בעלזער רב ביי רבי ישכר בער.[17]

16 עי׳ בס׳ אבני אור, שסיפר הרה״ק מבעטלאן שג״כ היה שם באותו שבת בטשארטקוב, כי כאשר נכנס מרן הגה״ק העצי חיים ז״ל לקבל שלו׳ מהרה״ק מטשארטקוב צוה הה״ק על משמשו שישמש את העצי חיים. ומסופר שאחר שבת ביקש הרה״ק ממנו שישאר על עוד שבת ולא איסתייע מילתא ואמר אז הה״ק מטשארטקוב איך האב איהם געווארט א טובה טוהן, ע״כ.

17 עי׳ בס׳ אלה מסעי (פרק ז) מה שסיפר מרן רבינו ז״ל שבעת שהי׳ הגה״ק מהרי״ד מבעלזא זי״ע בראצפערט הלך מרן הגה״ק העצי חיים זי״ע לשולחנו הטהור של הגה״ק מבעלזא ז״ל, ואמר שרוצה להגיע להרה״ק עוד לפני אמירת שלו׳ עליכם, והגיע לבית הרה״ק מבעלזא עוד לפני שנכנס להשלחן. וכשנכנס הרה״ק מבעלזא שאל את אאמו״ר ז״ל מי הוא המשב״ק אצלו, הראה לו אאמו״ר על הרה״ח ר׳ אשר גבאי ע״ה, וצוה הרה״ק מבעלזא למשב״ק שלו הרה״ח ר׳ אהרן יהושע ע״ה שבשב״ק זו אצל השלחן יעמיד ׳משקה׳ ר׳ אשר גבאי, והשיב את כ״ק אאמו״ר ז״ל לידו אצל שלחנו הטהור ברוחב אחד, וכיבד את אאמו״ר לאכול עמו ביחד מקערה אחת, ואחר כל מאכל עירבב מהרי״ד את השיריים שלו עם השיריים של העצ״ח וחילקם כך להחסידים.

ומספרים החסידים כי בעת ההוא היה מרן העצי חיים בתוך שנת האבילות אחר אמו הרבנית שנסתלקה ביום ז׳ ניסן תרע״ד, וביום שב״ק שאל מהרי״ד את העצי חיים אם בביתו הוא הבעל קורא אף בתוך י״ב חדשי האבילות, העצ״ח

און ער איז עטליכע מאל געפארן קיין שינאווא,[18] נאך בחיין פונעם פאטער. באמת,ער איז נאך געפארן אלץ קינד קיין שינאווא, דער קדושת יו״ט האט אים נאך געשיקט אלס קינד, רבי דוד יצחק פון די ווערצבערגער משפחה[19] איז געווען ביים קדושת יו״ט, און ער האט דערציילט אז ער פארט אויף שינאווא, האט ער מיטהאים מיטגעשיקט דעם זיידן - ער איז נאך געווען א יונגל - און ער האט אים געזאגט אז ער זאל זאגן דעם שינאווער רב ער זאל אים בענטשן. וועו ער איז געווען ביים שינאווער רב האט ער געזאגט, אז דער טאטע האט מיר געזאגט אז איך זאל בעטן דעם רבי׳ן אז דער רבי זאל מיך בענטשן, דער שינאווער רב האט אריינטראכט, און זאגט אים ׳ווייסטו וואס?, כ׳וועל דיך בענטשן ביי דיין חתונה׳.

דעמאלטס האט ער אים נישט געוואלט בענטשן. ר׳ דוד יצחק – וואס האט אים באגלייט – האט געמיינט אז דער זיידע וואס איז נאך געווען א יונגל וועט אנהויבן צו מוטשען, ווייל מ׳האט אים אנגעזאגט ער זאל בעטן א ברכה, האט ר׳ דוד יצחק אים אנגעהויבן צו בארוהיגן, האט ער געזאגט ׳כ׳האב פארשטאנען אז דער רב זאגט אז ער וועט מיך בענטשן ביי די חתונה׳, און אזוי איז טאקע געווען, דער שינאווער רב איז טאקע געווען אויף די חתונה.[20]

*

דער זיידע ז״ל איז געווען קודם א חתן ביים בארדיובער רב - רבי משה׳לע פון בארדיוב (בן הגה״ק רבי ברוך מגארליץ ז״ל, בן מרן הק׳ מצאנז ז״ל והתן מרן הייטב לב ז״ל) – אלץ קינד איז ער נאך געווארן א חתן, און ממש פאר די חתונה איז די כלה ל״ע פלוצלינג אוועק.[21] און דערנאך איז ער געווארן א חתן ביי רבי שלום אליעזר׳ל. וועו דער זיידע איז א חתן געווארן האט ער באקומען פונעם בארדיובער רב א זיגער אלס א חתן מתנה, אזוי ווי עס איז דער מנהג. יארן שפעטער איז דער סלאטפינער רב (הגה״צ ר׳ חיים יצחק אייזיק הלברשטאם הי״ד) א חתן געווארן ביים זיידן, און ער איז דאך געווען אן אייניקל פונעם בארדיובער רב (בן לבנו הרה״ק ר׳ יהושע מדאלינא ז״ל) - האט דער זיידע אים געגעבן אלס התן מתנה דעם זייגער וואס ער האט באקומען דעמאלס פון זיין זיידן דער בארדיובער רב.

השיב בחיוב, ונענה המהרי״ד ואמר, א״כ תקראו בתורה גם אצלינו כי ליכא דעדיף מיניה.

18 עי׳ בקו׳ זכרון יחזקאל (אות ה״ה) שמרן העצי חיים ז״ל היה פעם אחת אצל מרן הגה״ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי״ע במרחץ קרעניץ על שבת קודש, בעת שהיה העצ״ח בן י״ד שנה, והיה חתן עם בת אחיו, ואמר לאחיו הרה״ק ר׳ שלו׳ אליעזר זי״ע הי״ד שהביא לביתו את הברוך טעם. ומרן הגה״ק משינאווא זי״ע דיבר עמו בד״ת והפליג בשבחו מאד.

19 החסיד רבי דוד יצחק ווערצבערגער ז״ל הי׳ שו״ב בטעטש מלא בתורה וחסידות, מחסידי הגה״ק משינאווא ז״ל ומתלמידי מרן הייטב לב ז״ל ואח״כ נסע לאורשיווא והיה מהסמוכים על שולחנו של רביה״ק ז״ל.

20 כי הי׳ דודו של הכלה הצ׳ ברכה סימא, שהיתה בתה של אחיו הרה״ק רבי שלו׳ אליעזר מראצפערט זי״ע, וגם היה דו״ז של הכלה שהיתה נכדת גיסו הגה״ק רבי מאטעלע מהארנאסטייפל ז״ל.

21 ידוע שאמר אז הרה״ק מבארדיוב ז״ל שיותר מצטער על זה שאבד את העצ״ח מהיות חתנו ממה שמצטער בפטירת בתו ר״ל.

*

דער טאטע ז״ל האט דערציילט א אינטערסאנטע מעשה, דער טאטע איז נאך געווען א יונגל, און ער האט געלערנט אין חדר, און דער זיידע (מרן העצי חיים ז״ל) האט איהם געלאזט רופן פון חדר, אז ער זאל אהיים קומען, אריינקומענדיג אין שטוב איז געזיצן דארט דער זיידע, און נעבן איהם איז געזיצן איינער וואס ער האט איהם נישט געקענט - דאס איז געווען א גאסט דער וואלאווער רב (הגה״ק רבי אהרן טייטלבוים ז״ל) - דער זיידע (מרן העצ״ח) האט צוגערופן דעם טאטן און געזאגט ׳געב שלום, דאס איז דער וואלאווער רב׳, און ער האט אויך געזאגט פארן וואלאווער רב ׳דאס איז מיין זוהן׳, און נאכדעם האט ער געהייסן פארן טאטן ער זאל צוריק גיין אין חדר. ער האט עס קיינמאל נישט געטוהן, ס׳זענען געקומען אסאך רבנים צום זיידן דארט קיין סיגוט, און ס׳איז קיינמאל נישט געווען אזוי אז ער זאל אהיים רופן פון חדר וועו עס קומט א גאסט. דער טאטע ז״ל האט דערציילט אז ער האט נישט פארשטאנען וואס זיין טאטע האט מיט דעם געוואלט, אבער מיט יארן שפעטער נאך די קריג וועו דעם טאטנ׳ס ערשטע רעביצין (בת דודו הגה״ק רבי חנוך העניך אבד״ק קערעצקי ז״ל בעל שו״ת יד חנוך) איז אומגעקומען על קידוש השם, און מ׳האט אים אנגעטראגן דעם שידוך מיט מיין מאמע (הרבנית הצ׳ פעסיל לאה ע״ה בת הגה״ק רבי אהרן ט״ב ז״ל אבד״ק וואלאווע), דעמאלטס האט ער שוין פארשטאנען. ס׳איז א מעשה פלא...

*

דער טאטע ז״ל האט פארציילט, ער האט געהאט א שוואגער דער סלאטפינער רב (הרה״ק רבי חיים יצחק אייזיק האלברשטאם זצ״ל), ער איז געווען א חתן אין וויזניץ, דער אהבת ישראל׳ס א אייניקל איז געווען זיין כלה, א שוועסטער פון רבי יהודה׳לע (ה״ה רבי יהודא׳לע הורוויץ ז״ל מדזיקוב ואח״כ בעיה״ב לאנדאן יצ״ו), און די כלה האט אפגעלאזט דעם שידוך, ער איז געווען צי פרום פאר איר, אזוי איז געווען די מעשה בימים ההם, נאך וואס מ׳האט

כל הזכויות שמורות ©

אפגעלאזט דעם שידוך האט אים דער זיידע געגומען פאר א חתן. אבער ווען ער איז נאך געווען א חתן מיטן פריערדיגן שידוך איז ער אמאל אדורך געפארן סיגוט, איז ער אריין געגאנגען צום זיידן ז"ל דער עצי חיים, ווען ער איז אריין געקומען צום זיידן האט ער אים געפרעגט ווער ער איז, און ער האט אים אויסטערליש מכבד געווען, ער האט אים געהייסן זיצן און ער האט געהייסן מ'זאל אריין ברענגען פירות צו מכבד זיין און ער האט אים ארויס באגלייט, און ער האט גאמיינט אז אזוי איז מען מכבד יעדן וועז ס'קומט א בחור א בנש"ק וכדו'. שפעטער האט די כלה אפגעלאזט דעם שידוך און דער זיידע ז"ל האט אים געגומען פאר א איידעם, און ער איז געקומען קיין סיגוט האט ער געזעהן אז מ'איז נישט אזוי מכבד יעדן, אזא כיבוד גיט מען נאר פאר גאר חשוב'ע מענטשן, ער איז דעמאלטס געווען צוזאמען מיטן מנחת יצחק,[22] זיי האבן דעמאלטס צוזאמען געלערנט.[23]

*

דער זיידע ז"ל האט נישט געלאזט משנה זיין גארנישט, ער איז אמאל אריין געקומען אין שטוב, ער האט געזעהן איינע פון די טעכטער האבן אויסגענייט א בילד פון א קאטשקע, און האט עס אויפגעהאנגען אויף די וואנט ביי איר אין די מיידל שטוב, האט ער זיך אנגערופן, 'אזאנס?!, האט מען מיך געפרעגט צי מ'מעג אזאנס ארויף לייגן???', ס'האט געהייסן א מאדערנע זאך. און נאך מער איז ער זייער שטרענג געווען געווען מיט די מלבושים, ווי אזוי די קינדער זאלן גיין אנגעטוהן, ער האט זייער מקפיד געווען דערויף מ'זאל גארנישט משנה זיין.

וועז דער זיידע ז"ל האט חתונה געמאכט זיין טאכטער רויזא בלומא, מיטן ציעשנובער רב'ס זוהן, ער האט געהייסן רבי יחזקאל, ער איז געווען א בעלזער אייניקל, דער פאטער (הגה"ק בעל דברי שמחה מציעשנוב ז"ל) איז געווען א זוהן פונעם שינאוער רב, און די מוטער איז געווען טאכטער פון רבי יהושע'לע דער מיטעלער בעלזער רב ז"ל, ער איז געווען א יתום און ער איז אויפגעוואקסן אין בעלוא ביי זיין פעטער רבי ישכר בער. וועז ער האט חתונה געהאט האט דער בעלזער רב געשיקט צוויי קינדער צו די חתונה, דער בעלזער רב רבי אהרן, מיט רבי פיניעלע (הרה"ק מאוסטילא), זיי זענען געווען דעמאלטס אין סיגוט אויף די חתונה, האט רבי פיניעלע'ס רביצין געזאגט 'די שטוב געפעלט מיר, זיך צו משדך זיין', שפעטער איז איר זוהן רבי יוחנן (הגה"צ רבי יוחנן טווערסקי ז"ל אב"ד מווישאי) טאקע געווארן א איידעם דארטן.

*

וועז ס'איז געווען די ערשטע קריג, איז דער זיידע ז"ל אנטלאפן פון סיגוט, די רוסן זענען דעמאלטס אריין געקומען אין סיגוט און יעדער איז אנטלאפן, דאס איז געווען אום יום הקדוש (שנת תרע"ה), מ'האט אויסגערופן יום הקדוש אז מ'מעג פארן, ס'איז פיקוח נפש און וועז ס'קען פארן זאל פארן. דער זיידע האט נישט געוואלט פארן אום יו"ט, האט ער אויסגעווארט ביז מוצאי יו"ט און דעמאלטס איז ער אנטלאפן, אויפן וועג האט זיך דער זיידע געטראפן מיטן קרן לדוד, ער איז דעמאלטס געווען רב אין די ווישעווע'ס (עיר ווישעווע הי' לו כמה חלקים והי' נקרא כן בלשון רבים), דאס איז נישט ווייט פון סיגוט, זענען זיי צוזאמען געפארן אין איין וואגן, מ'האט שוין נישט געקענט פארן אויף אלע וועגן, ס'איז שוין געווען דארט וועגן וואס זענען שוין געווען פארשפארט, מ'האט פראבירט צו פארן אהער און אהין, ביז מ'האט געטראפן א וועג וואס מ'קען פארן, האט דער קרן לדוד דעמאלטס געזאגט 'מזמור לדוד בברחו (תהלים ג, א), פרעגט דאך די גמרא (ברכות ז:) קינה לדוד מיבעי ליה, נאר אז מ'קען נאך אנטלויפן איז א 'מזמור', זיי האבן נישט געוואוסט ווי אזוי מ'וועט קענען גיין, און אז מ'האט געטראפן א וועג, און מ'קען נאך לויפן איז מזמור לדוד.[24]

---

22 ומן הראוי להעתיק כאן הוספה לעובדא זו מה שסיפר בנו יחידו הרב החסיד ר' ישכר בעריש וויים שליט"א ראה"ק דקהלתינו הק' במאנטשעסטער תחת אחד השיחים עם מרן רבינו שליט"א, בזה"ל: "כ'האב געהערט פון רבין פונעם ברך משה אז ער האט פארציילט אז אלץ בחור איז דער סלאטפינער רב נעקומען מיט מיין טאטן צוזאמען אויף א וויזיט צום עצי חיים, און דער עצי חיים האט געהייסן אריין ברענגען כיבוד, און שפעטער וועז דער סלאטפינער רב איז שוין געווען א איידעם, האט ער גזעזהן אז געווענלעך האט דער עצי חיים געהיסן אריין ברענגען כיבוד פאר גרויסע מענטשן, האט ער געפרעגט דעם שווער 'אלץ בחור בין איך נעקומען דא מיט מיין חבר, מיר – האט דער שווער גזעזהן מיט רוח הקודש אז איך גיי ווערן א איידעם – האט מען מיך מקרב געווען, אבער מיין חבר...', האט דער עצי חיים געזאגט 'איך האב גזעזהן אז ער וואקסט א גדול בישראל".

23 עי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב בריש סי' קכ"ח) וז"ל: כדי לעשות שארית לדברי ריעי אלופי ומיודעי עט"ר הגה"צ המפורסם כקש"ת מוה"ר חיים יצחק אייזיק הלברשטאם זצ"ל הי"ד אבדק"ק דאלינא שבגאליציע וסלאטפינא שבטשעכעסלאווקיי יצ"ו הנני להעתיק פה שתי תשובות קצרות על דבר קושייתי בריש מס' מכות, שהקשיתי בימי חורפי שנשארו בידי מהמון חליפות מכתבים שהיו בינינו להבחל"ח בד"ת ונאבדו בימי הזעם...

וכה כותב לו הגה"צ הנ"ל בתשובתו: בין כסא לעשור יושפע רב טוב וגמר חתימה טובה לכבוד אהובי ידי"נ חביבי ה"ב תמים במעלות ובמדות ישרות החו"ב בתו"י כו' כמר יצחק יעקב וויים נ"י. מכתבך היקר עם ח"ת הגיעני, ושמחתי לקראתו כעל כל הון...

ומסיים: ...את אלה הדברים נפלו ברעיוני בעת עיוני בדבריך, ואי"ה עוד חזון למועד להשתעשע עמך, תודיעני בכל פעם מטוב שלומך ומשלום כל יידידינו בכלל ובפרט, כנפש אוהבך ידידך באהבה דוש"ת ומחכה לבשורות טובות במהרה...

ועיי"ש שמביא תשובה ב' שכתב לו אחר הימים טובים בשנת תרפ"ב בעיר סיגעט.

24 וז"ל בספה"ק קרן לדוד (בליקוטים שבסוף ספר בראשית): "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, וידוע קושית הגמרא (ברכות ז:) קינה לדוד מבעי' ליה, ואמרתי לרשום למזכרת לבל אשכח חסדי ה' הגומל לחייבים טובות שגמלנו כרחמיו וכרוב חסדיו, והבנתי אז פי' הכתוב מזמור לדוד בברחו, במה שאירע לי בעת שהייתי מוכרח לברוח מביתי ומקהילתי ק"ק ווישווא יע"א מפחד אויב הבאה בשערי המדינה מחמת המלחמה האיומה בשנה זו שנת העת"ר לנו, ביום ה' למחרת יוה"כ אשר נודע כי גבר אויב ובא בגבולינו ובמוצאי יה"ק באו אלי נכבדי קהלתי והפצירו בי שאסע כאור בוקר בלי שום ספק, והיה בעיני קשה לעזוב קהלתי להיות מעשרה ראשונים היוצאים מהעיר, ובפרט שהפצירו בי רבים שלא אעשה כזאת להעלות עוד עי"ז פחד באנשי קהלתי, ונשארתי עד שבאור ליום ו' עש"ק פתאום בא השמועה כי קרב האויב לעירינו ותהום כל העיר אנשים נשים וטף הרצים יצאו דחופים אנה ואנה לבקש אופן לברוח כי לא נמצא בכל העיר עגלה לשכור ונפשינו נבהלה מאוד ואין מקום לנוס, ותהי חרדת אלקים עד שבעודי משתומם ומצפה לישועה בא אלי אחד מאנשי קהלתי ואמר לי שיש לו עגלה ואסע אתו עמו עם כל אשר לי, וברכתי ברכת תודה לה' וכאשר זכיתי לישב על העגלה מלאה לבי תודה לאל ית' אשר הטיב חסדו עמדי ויצאתי לשלום בעש"ק באשמורת הבוקר עד שבאתי לישוב סטרימבע סמוך להכנסת כלה בלי מלבושי שבת וטלית ותפילין ובלי אוכל מאומה מחמת אימה ובהילות ומהירות שכחנו כל זאת בביתי ותחת אשר אמרתי כי יצאנו ממקום הסכנה. פתאום בש"ק בעת ישבנו בסעודה אחר צהרים בחברת הרב הגה"צ מסיגעט שליט"א [ה"ה מרן העצי חיים ז"ל], באה השמועה כי אי אפשר ליסע עוד רק עד חצי שעה ואחרי כן יקלקלו הדרך מטעם מנהלי קרב לעכב השונא בקרבתו ונבהלנו מאוד והיינו נפחד כל הזמן עד מוצש"ק אשר רצינו ליסע להלאה, אבל הקול נתחזק שא"א ליסע כלל, מחמת עיכוב הבעלי מלחמה שקלקלו הדרך, ואנחנו היינו בפחד ובהלה מבלי לשית עצות בנפשינו וגם נשארתי בלי עגלה כי לא היה אפשר למצוא עגלה בכל הכפר וכבר נתייאשתי מליסע, עד אשר בחמלת ה' עלינו באה עגלה ריקנית בחצות הלילה כאשר אנחנו עומדים בחוץ לטכס עצה מה לעשות והעמדנו העגלה ונתרצה לשוב עמנו בדרך.

וכאשר זכינו לשבת על העגלה מלאים גיל וחדוה בתודה לה' אשר הטיב עמנו לברוח ממקום סכנה כי ביום ב' ביו"ט של סוכות כבר בא האויב עד הכפר הנ"ל, והנשארים יראו ופחדו פחד גדול ונמלטו באחד ההרים וה' ברוב רחמיו וחסדיו הסיב לב האויבים ושבו לדרכם בחוזה"מ בבוקר ולא הרעו ב"ה מאומה וניצלנו מחמת האויב, ואני בחמלת ה' עלי ברחתי בעוד זמן לבוא על יו"ט של סוכות לקהל בעטלאן יצ"ו ומצאתי ב"ה סוכה נאה לקיים מצות סוכה כהוגן. והבנתי אז בזה המעשה כוונת דוד המלך ע"ה שאמר מזמור בברחו מפני אבשלום בנו כלומר על שהיה בידו לברוח על זה גופא אמר מזמור ותודה לה', ונתיישב קושיית הגמרא.

ורשמתי כל זה למזכרת לבל אשכח חסדי ה' אשר גמל עלי כן ה' אלוקינו יעורר רחמיו וחסדיו עלי ועל עמו כלל ישראל בכלל ובפרט שהם בעת צרה ואין להם להשען כי אם על אבינו שבשמים ויושיעני בקרוב למען שמו וישים שלום בעולם ויקרב ישועת ישראל ויגאלנו גאולת עולם אמן.

ועי' בספרו קרן לדוד על המועדים (בדרושים לשבת שובה, דרוש ח) וז"ל: ד"ת שאמרתי בקהלתי קהלת ווישאווא יע"א שנת

כל הזכויות שמורות ©

דעמאלטס איז געווען א אינטערסאנטע מעשה, ערב סוכות זענען זיי אנגעקומען אין א דארף נעבן קליינווארדיין, מ׳האט שוין נישט געהאט קיין צייט אריינצופארן ביז קליינווארדיין, איז מען געבליבן אין דעם דארף אויף יו״ט.

אבער ס׳קומט דאך יו״ט און מ׳דארף דאך ערגעץ איינשטיין, האט מען זיך אנגעהויבן נאכצופרעגן, איז דארט געווען א דארפסמאן, און זיי האבן געפרעגט דארט אין שטוב - די פרוי האט געפענט די טיר - אויב זיי קענען דארט זיין אויף יו״ט, האט מען געענטפערט יא. האט מען איר געפרעגט וואו איז דער מאן, האט זי געזאגט, ער איז אין פעלד, האבן זיי געפרעגט צי ס׳איז דא א סוכה, האט זי אנגעוויזן אין הויף וואו ס׳איז די סוכה. זיי זענען געגאנגען קוקן די סוכה, זאגט דער זיידע פאר׳ן קרן לדוד, ׳ווישעווער רב, די סוכה איז פסול׳, פרעגט ער פארוואס איז די סוכה פסול, האט ער געזאגט מ׳האט געדעקט די סכך פאר׳ן מאכן די דפנות, [דהיא פסולה מטעם תעשה ולא מן העשוי (סוכה יב.)], בלייבט ער אזוי שטיין און וואונדערט׳זיך, ער זעהט דאך געהערג א סוכה מיט וועגט, נו ווער זאגט אז ס׳איז אזוי געמאכט.

וועז דער דארפסמאן איז אהיים געקומען פון פעלד פרעגט איהם דער קרן לדוד ווער האט געמאכט די סוכה, זאגט ער אז ער האט אליין געמאכט די סוכה, פרעגט ער ווי אזוי האסטו געמאכט, האט ער געזאגט, אז ער האט אראפגעלייגט פיר שטאנגען און ארויף געלייגט די סכך, און נאכדעם האט ער צוגעקלאפט די וועגט. דער קרן לדוד איז געבליבן איבערראשט, און האט געפרעגט דעם זיידן ווי אזוי ער האט דאס געוואוסט?, האט דער זיידע געזאגט ׳ס׳איז נישט קיין רוח הקודש, כ׳האב אנגעקוקט די סוכה, האב איך געזעהן אז ס׳איז אזוי צוזאם געשטעלט געווארן׳.

*

דער טאטע ז״ל האט דערציילט אז אין סיגוט איז געווען א שול, די שול איז געווען א אלטע שול, די שול איז נאך געווען פארן ייטב לב׳ס. אויף די שול איז געווען א מגן דוד ס׳איז נאך געווען פאר די תקופה פון ציונות, אינעם זיידן׳ס צייטן איז געווארן ציונות און דער זיידע האט זיך שטארק געשלאגן. אין סיגוט איז געווען אסאך ציונים און אסאך שקצים וואס זיי זענען געווען ציונים אויכעט, אמאל זענען זיי געקומען זינגען די התקוה אונטער׳ן פענסטער פונעם זיידן און עס איז געקומען בחורים און מ׳האט זיך געזומען שלאגן בקיצור ס׳איז געווען לעבעדיג...[25]

על כל פנים, ס׳איז געווען א מגן דוד אויף די שוהל, און דער זיידע ז״ל האט באפוילן פארן ראש הקהל אז ער וויל מ׳זאל אראפנעמען דעם מגן דוד און דער ראש הקהל האט נישט געוואלט, ער איז שוין געווען א ציוני, ער האט געזאגט ׳עס איז גוט געווען פאר אייער טאטן עס איז גוט געווען פאר אייער זיידן איז עס יעצט אויך גוט׳, זאגט אים דער זיידע אז אויב נעמט ער נישט אראפ דעם מגן דוד וועט ער נישט קומען שבת הגדול זאגן די דרשה. האט די ראש הקהל געזאגט נו איז נישט, למעשה איז געווארן דארט א שטארקע רעגן און עס איז געווארן א שטורעם ס׳איז געקומען ווינטן און דער ווינט האט אראפגעווארפן דעם מגן דוד און פארשטייט זיך אז צוריק האט מען דאס שוין נישט געליגט.[26]

---

25 ולחיבת הקודש נעתיק כאן מלשון קדשו של מרן רבינו הק׳ בעל ברך משה ז״ל מה שהשמיע בענין זה בהיותו בארה״ק בדרשה במסיבת קרן הצלה שנערכה בביהכ״ס כתב סופר בבתי אונגארן בירושת״ו יום ב׳ חוקת תשנ״ד לפ״ק:

ס׳איז בי מיר נישט קיין ספק מיין טאטע ז״ל איז אוועק בי די 46 יאר, ער האט פשוט נישט געקענט אויסהאלטן, די ציונים האבן געוואלט מאכן א העברעאישע שולע, און ער האט געזאגט איר מוזט וויסן אז אזוי לאנג ווי איך וועל לעבן, וועט נישט זיין קיין העברעאישע שולע, ס׳איז טאקע א אינטערסאנטע זאך אין מונקאטש האבן זיי זיך יא מתגבר געווען, זיי האבן געמאכט א גרויסע געמינאזיום, און אויסגעשמד׳ט די שטאט, און אין סיגעט האבן זיי געוואלט מאכן, און ער האט געזאגט אז עס וועט נישט זיין בחיי. ער האט אויסגעפירט און עס איז טאקע נישט געווען קיין העברעאישע שולע.

"אין סיגעט איז געווען א שוהל, א אלטע שוהל, וואו דער ישמח משה האט געזאגט א דרשה, וועז ער איז איינמאל געקומען קיין סיגעט וועז זיין זוהן רבי אלעזר ניסן איז געווארן רב אין סיגעט, דעמאלטס איז דער ישמח משה מיטגעקומען, און ער האט דארטן געזאגט א דרשה, די שול איז געשטאנען ביז ווילאנג עס איז חרוב געווארן ביי די מלחמה, די שוהל איז געווען זייער היילג ביי יעדן, אז מ׳האט זיך נישט געטרויעט צו רעדן א ווארט אין די שוהל, ס׳איז געווען א אימה ופחד.

דער טאטע ז״ל האט געדאוועט אין זיין בית המדרש, אבער ער האט געהאט זמנים וועז ער איז געגאנגען אין די שוהל, צו שופר בלאזן, יום כיפור אויפדערנאכט האט ער דארט געדעדט, ס׳איז געווען אזא פחד, קינדער האבן אזוי מורא געהאט פאר די שוהל, איך געדענק וועז איך בין געווען א קינד, עס איז געווען דארט א גרויסער הויף, און מ׳האט זיך נישט געטרויעט אריינצולויפן שפילן אין די שוהל.

אבער אז עס האט זיך געמאכט אז די ציונים זענען ארויפגעקומען מיט א מערהייט אין קהל, האבן זיי זיך געפילט ווי בעלי בתים, און זיי האבן געמאכט בים ארון הקודש, ביים פרכת, איז געווען א בענדל, וואס איין זייט ציהט מען ארויף, און די אנדערע זייט מאכט מען צו, און זיי האבן דאס געמאכט בלוי און ווייס, און צום סוף אזא גרויסע בלום וואס מ׳קען עס אנכאפן.

דער טאטע איז געקומען אין שוהל, האט ער געזאגט אויב מ׳נעמט עס נישט אוועק גייט ער מער נישט אריין אין שוהל, ער האט נישט געוואלט אריינטרעטן אויב דאס וועט זיין, א בלוי און ווייסע זאך, ס׳איז נישט געווען קיין פאן, ס׳איז נאר געווען געמאכט פון די פארב ווי זייער פאן זעהט אויס.

בקיצור, דער סוף איז געווען דער אויבערשטער האט געהאלפן אז זיי האבן זיך פארזינדיגט ביי די רעגירונג, און מען האט זיי אראפגעווארפן אינגאנצן פון קהל, ס׳איז געווען חוץ לדרך הטבע, נסי נסים, און אזוי איז ער געגאנגען ווייטער אין שוהל.

אבער דאס האט אים געקאסט ממש כוחות, און דאס געזונט, עד כדי כך אז ביי די 46 יאר איז ער נפטר געווארן, ער האט פריער געזאגט אז ער וועט דאס פשוט נישט אויסהאלטן", עכל״ק.

---

26 ע׳ בס׳ ומשה היה רועה (ח״א, עמ׳ קע״ג) בשם הגה״צ מטעניקא ז״ל, כי מרן העצי חיים תבע מראשי הקהילה להוריד את צורת ה"מגן דוד" שהיתה בראש בנין ביהכ״נ הגדול מבחוץ, אבל ראשי הקהילה שכבר נתפסו ברשת הציונים לא אבו לשמוע בקולו ואמרו שצורת ה"מגן דוד" כבר עומד כאן מאז שבנו את הביהכ״נ ואבותיו הק׳ התפללו כאן ולא אמרו דבר ולא הפריע להם, אבל מרן העצי חיים טען לעומתם כי מכיון שהציונים הפכו את הצורה הלזה לסמל שלהם, על כן יש להורידו, וכמ״ש רש״י עה״פ בפ׳ שופטים ולא תקים לך מציבה אשר שנא ה׳ אלקיך (דברים טז, כב), "שאף על פי שהיתה אהובה בימי האבות עכשיו שנאה מאחר שעשוה אלו חוק לעבודה זרה", והוא הדבר בצורת המגן דוד, שאע״פ שפעם החשיבו צורה זו, מ״מ כיון שכהיום משתמשים בו לע״ז לכפירה ומינות ע״כ יש להורידו תיכף ומיד, והזהירן העצי חיים שבאם לא יורידו אותו מהביהכ״נ לא יבוא לשבת הגדול לדרוש הדרשה בביהכ״נ. אך הללו לא שתו לבם לדברי העצ״ח, ובאותו שבת החודש ירדו מטרות עוז גשם זלעפות ורוח סערה עושה דברו ואז נשברה צורת המגן דוד ונפלה והיה לנס, ואמר מרן העצי חיים להראה״ק, "אויב ביז יעצט וועז איך האב געהייסן דאס אראפצונעמען האסטו נישט געוואלט פאלגן, אבער יעצט האב איך זיכער דעם כח צו הייסן מ׳זאל דאס נישט צוריק לייגן, און איך בין גוזר בגזירת מרא דאתרא דו זאלסט זיך נישט דערוואגן אזוי צו טוהן", וכך בא אז העצ״ח בשבת הגדול לאותה ביהכ״נ לדרוש הדרשה.

כן ידוע שהיה רב אחד באונגארין והרב גלאזנער שמו וגר בעיר קלויזנבורג והוא היה דרכו לנסוע מעיר לעיר ולדרוש דרשות של דופי לטובת הציונים וגדולי המדינה יצאו נגדו במלחמה כבידה להחליש השפעתו, ופע״א נסע העצי חיים לקלויזנבורג מקום כהונתו של הרב ההוא ובמסירות נפש דרש דרשה חריפה בביהכ״נ של העיר נגד הרב גלאזנער המרא דאתרא, ואמר שהוראתו אסורה ואסור לו להיות אב״ד בעבור שנתפס לציונות, פעם אחת עשו הציונים מגבית לטובתם והזמינו את הרב גלאזנער שיבוא לדרוש לטובתם, העצי חיים שלח לו אזהרה שבל יעיז לבוא, והוא לא שמע לקולו ובא לדרוש, העצי חיים הכריז איסור חמור לילך ולהשתתף בהכינוס, אבל ראה״ק שהי׳ איש נכבד ות״ח לא שמע לקול העצי חיים והלך ולקח חבל בהכינוס, העצי חיים בתור אב״ד העבירו ממשמרתו, ונעשה מזה רעש גדול ופנה אל גדולי הדור לשמוע חוות דעתם בזה וכולם הסכימו עמו שצריכים להעבירו. והעצי חיים לא נח וכתב מכתבים לגדולי ולזקני המדינה שיחלצו חושים וירעשו עולמות שלא יתנו להתפשט הנגע הצרעת הציונית בעיר מחוזם, ודבריו עשו פירות.

העת״ר לנו, ורשמתי לזכרון בספר פה ק״ק טשארנא יע״א כי הוצרכנו לברוח מקהלתינו ביום ו׳ עש״ק האזינו י״ב תשרי מפחד אויב שבא למלחמה בגבולינו, והשם ירחם עלינו ועל שארית פליטת בני ישראל ויצילנו מכל מיני צער ונזק, ונזכה לישועה קרוב אכי״ר.

כל הזכויות שמורות ©